

DE DOMPHOORN

TIJDSCHRIFT VAN NATUUR- EN VOGELWACHT DE VIJFHEERENLANDEN

NR.: 4

58e jaargang DECEMBER 2024

DE DOMPHOORN

Driemaandelijkse uitgave van
Natuur- en Vogelwacht
De Vijfheerenlanden

Nr. 4 58e jaargang DECEMBER 2024

Redactie:

Dhr. D. Kerkhof,
Vianen

Mevr. J. Lemcke,
Schoonrewoerd

Redactieadres:

dkerkhof@xs4all.nl
06-51042553

Website-beheerder:

henklooi@ziggo.nl
06-19148032

Sponsors:

Autobedrijf Van Zessen
Lexmond

Van de Scheur Logistiek
Vianen

Case Electronics
Arkel

Bankrekeningnummer:

NL 57 RABO 0301 9643 94

Nieuwe leden kunnen zich aanmelden door het ingevulde aanmeldingsformulier te sturen naar de ledenadministratie via ons adres: Overboeicop 15, 4145 NN Schoonrewoerd of dit, tijdens openingsuren, af te geven in ons verenigingsgebouw De Schaapskooi. Aanmelden kan ook via onze website www.natuurcentrum5hl.nl

Adreswijzigingen en opzeggingen dienen schriftelijk kenbaar gemaakt te worden aan de ledenadministratie via ons postadres, hierboven vermeld, of via het e-mailadres: info@natuurcentrum5hl.nl
Het verenigingsjaar is gelijk aan het kalenderjaar.
Eventuele opzeggingen dienen uiterlijk 1 november voorafgaand aan het beoogde jaar bij de ledenadministratie gemeld te worden.

De contributie bedraagt minimaal:

- voor jeugdleden tot 16 jaar € 7,50
- voor leden € 20,00

Uiterste inleverdata kopij DompHoorn bij de redactie

voorjaarsnummer	20 februari
zomernummer	20 mei
herfstnummer	20 augustus
winternummer	20 november

Aanwijzingen voor auteurs

De Dompfoorn is bedoeld voor verenigings- en werkgroepnieuws, excursieverslagen en artikelen over natuur en landschap en het beheer en behoud daarvan. De nadruk ligt sterk op De Vijfheerenlanden.

Teksten graag als platte tekst aanleveren in een gangbaar tekstprogramma, zoals Word. Bijschriften bij foto's en tabellen liefst aan het eind van de tekst plaatsen; in de tekst zelf alleen de nummers van foto's en tabellen vermelden op de gewenste plek. Tabellen bij voorkeur los aanleveren als Excelbestand.

Foto's moeten van goede kwaliteit zijn en los (dus niet in de tekst) aangeleverd worden in hoge resolutie: 300 dpi. In byte: 1-4 MB.

De redactie kan een artikel inkorten of formuleringen wijzigen t.b.v. de leesbaarheid.

INHOUDSOPGAVE

02	Van de bestuurstafel	23	Excursie Kaapse Bossen
02	Expositie Utrechtse fotografen	26	Een nieuwbouwhuis voor onze ooievaars
02	Nogmaals: boomgaard Kerkweg beschermd	28	In memoriam Peter Stappershoef
03	Mooie gift Beheersfonds Boazbank Vianen	29	In memoriam Ad Sprang
04	Nu in samenwerking: hoogstamsap van onbespoten fruit uit Vijfheerenlanden	30	Activiteiten voor de jeugd
06	Presentatieavonden januari - maart	31	Overige activiteiten Werkgroep Educatie
16	Nacht van de Nacht	31	Een 'les' in het bos?
17	Personeelsdag Gemeente Vijfheerenlanden	32	Vlinderen met kinderen
18	Excursie Waterleidingduinen	34	Vogel- en Nestkastenwerkgroep
20	Activiteitenpagina's	36	Bouwprojecten van de Nestkastenwerkgroep
22	Excursie Hurwenen 29-09-2024	38	Vrijwilligers Open Dag bedankt!
		40	Vogelcursus 2025

WEBSITE

Wil je een activiteit op de website vermelden, 'Nieuws' plaatsen of andere informatie kwijt? Stuur dit dan naar webmaster Henk Looij:

henklooij@ziggo.nl en/of

info@natuurcentrum5hl.nl

Foto's in hoge resolutie van ongeveer 700 kB erbij sturen mag.

Voorzijde omslag: Egel. Foto Daan van der Vliet.

Openingstijden van Natuurcentrum De Schaapskooi In het winterseizoen:

Op donderdag: 19.00 – 23.00 uur

Op zaterdag: 10.00 – 16.00 uur

Kijk voor de laatste berichten op onze website: **www.natuurcentrum5hl.nl**

VAN DE BESTUURSTAFEL

Deze ‘Bestuurstafel’ schrijf ik met gemengde gevoelens. Afgelopen week heb ik het bestuur laten weten dat ik niet langer voorzitter kan zijn van deze mooie vereniging. Dat besluit is niet lichtvaardig genomen. De laatste jaren heb ik met enorm veel plezier en toewijding deze rol mogen vervullen. We hebben samen mooie resultaten bereikt en ik kijk met trots terug op alles wat we hebben verwezenlijkt. De vereniging staat er goed voor, met een sterke basis en een heldere koers voor de toekomst.

Echter, de combinatie van mijn reguliere werkzaamheden en het voorzitterschap blijkt steeds uitdagender te worden. Om beide functies op het niveau uit te kunnen voeren dat u van mij gewend bent en dat ik van mezelf verwacht, moet ik nu een keuze maken. Met pijn in het hart heb ik daarom besloten om mijn taken als voorzitter over te dragen.

Graag wil ik deze gelegenheid aangrijpen om iedereen te bedanken met wie ik de afgelopen jaren heb mogen samenwerken. In het bijzonder gaat mijn dank uit naar mijn medebestuurders, die altijd klaarstonden met raad en daad. Jullie toewijding en expertise hebben mij enorm geïnspireerd en geholpen bij het uitvoeren van mijn taken.

Ook wil ik alle leden bedanken voor het in mij gestelde vertrouwen. Jullie betrokkenheid bij de vereniging, jullie constructieve feedback en de prettige gesprekken die we hebben gevoerd zal ik niet vergeten. Het was een voorrecht om jullie te mogen vertegenwoordigen.

De komende periode zal het bestuur zich buigen over mijn opvolging. Ik heb er alle vertrouwen in dat er een waardige nieuwe voorzitter gevonden zal worden die de vereniging naar nieuwe hoogten kan leiden. Tot die tijd zal ik natuurlijk zorgen voor een zorgvuldige overdracht aan Frans Broekhof, die mijn taken zal overnemen tot het bestuur een nieuwe voorzitter heeft gekozen.

Hoewel ik afscheid neem als voorzitter, blijf ik de vereniging een warm hart toedragen. Ik kijk ernaar uit om de verdere ontwikkelingen te volgen en waar mogelijk bij te dragen aan het succes van onze mooie organisatie. Ik hoop tenslotte dat er onder jullie mensen zijn die het bestuur willen versterken. Mensen die ook een warm hart hebben voor de vereniging en die willen helpen koers te houden. Want zonder goede bestuurders komt de vereniging niet vooruit.

Met warme groet,

Christa Hendriksen

EXPOSITIE UTRECHTSE FOTOGRAFEN

Vanaf 17 december exposeert de Natuurfotografen Vereniging Utrecht in de Grote Zaal van de Schaapskooi. In 2022 was er ook al

eens werk van hen te zien. Kijk voor meer informatie op onze website:

www.natuurcentrum5hl.nl

NOGMAALS: BOOMGAARD KERKWEG BESCHERMD

In het juninummer van *De Dompfoorn* melden wij dat de Provincie Utrecht de twee oude hoogstamboomgaarden langs de Kerkweg in Schoonrewoerd heeft aangewezen als beschermd klein landschapselement. Dit bericht heeft helaas enige verwarring gezaaid.

De noordelijke boomgaard (die met de heg eromheen) wordt al tientallen jaren door ons beheerd, daarom spreken wij weleens van

‘onze’ boomgaard, maar wij zijn niet de eigenaar, dat is namelijk Bas Bikker uit Nieuwland. Het beheer gebeurt altijd in goed overleg met de familie Bikker.

Wij hebben geen bemoeienis gehad met de aanwijzing tot beschermd klein landschapselement en betreuren het dat de Provincie Utrecht heeft nagelaten de heer Bikker op de hoogte te stellen van het besluit.

MOOIE GIFT BEHEERSFONDS BOAZBANK VIANEN

In november 2019 deden we achter de Schaapskooi een knotactie samen met Lionsclub Vianen. Hierbij werden o.a. een motorzaag en een E-kettingzaag gebruikt. Wat een verschil! De motorzaag stinkt, maakt herrie en gebruikt fossiele brandstof. De E-kettingzaag ruik je niet, maakt veel minder geluid en gebruikt stroom die door de zonnepanelen op De Schaapskooi is opgewekt. In een gesprek met enkele Lions vertelde ik dat wij wel een tweede E-zaag wilden kopen maar dat we daarvoor nog even moesten sparen. Tot onze grote verrassing werd ons ter plekke een exemplaar met alle toebehoren aangeboden door een Lions-lid. Hij deed dat namens Stichting Beheersfonds Boazbank Vianen. Toen we eenmaal over twee E-kettingzagen konden beschikken, werd de motorzaag bijna niet meer gebruikt.

Zaterdag 9 februari 2024 gingen we weer eens met Lionsclub Vianen de polder in voor een knotproject, dit keer langs de Boezemweg grenzend aan de Zouweboezem. De twee E-kettingzagen, bediend door ervaren zagers, ontdeden in korte tijd een hele rij knotwilgen van hun pruiik. Sommige Lions keken hun ogen uit en zij hadden met elkaar de handen vol met het opruimen van het afkomend hout. We bespraken nog eens de voordelen van deze moderne machines en ook dat wij sinds de ingebruikname hiervan al vele liters brandstof hebben bespaard. Tussen de werkzaamheden door gaf hetzelfde Lions-lid als 5 jaar eerder aan, dat de Boazbank dit jaar best wel weer eens iets voor onze club wilde betekenen en of ik een verlanglijstje had. Ik wist op dat moment niet onmiddellijk iets te noemen waar onze werkgroep dringend om verlegen zat.

De week daarop had een aantal mensen van onze werkgroep een instructiedag over het knotten van wilgen, verzorgd door Landschap en Erfgoed Utrecht (LEU). Op zo'n dag gaat het natuurlijk eerst over werken op hoogte en de veiligheid daarbij, dit is het allerbelangrijkste bij wat voor werk je ook doet. Ons werd

geleerd dat je niet altijd omhoog hoeft om takken te zagen omdat er nu ook E-kettingzagen op stok zijn, zogeheten hoogsnoeiers. Wij mochten er allen eens mee zagen en dat beviel de meesten heel goed. Toen wist ik ook wat er op het verlanglijstje moest staan waar de Boazbank om had gevraagd. Na indiening van een officieel verzoek om financiële steun met een daarbij horende offerte kreeg ik binnen enkele weken te horen dat onze aanvraag was gehonoreerd.

Zaterdag 28 september tijdens onze Open Dag werd door de penningmeester van Stichting Beheersfonds Boazbank Vianen, Paul de Blok, een E-kettingzaag op stok met alle toebehoren overhandigd aan Johan Stevens en mij. Daarnaast werd voor de nog te benoemen zager een complete set persoonlijke beschermingsmiddelen beschikbaar gesteld.

In een korte toespraak bedankte Johan de Boazbank en Paul de Blok in het bijzonder voor deze mooie geste.

Inmiddels is de nieuwe machine al enkele keren gebruikt en worden sommige mensen al vaardig met het werken hiermee. Voor komende winter zijn ook weer een of twee knotacties met Lionsclub Vianen gepland, wij hopen dan te kunnen laten zien wat de mogelijkheden van dit fraaie cadeau zijn.

Arie Versluis

*Arie Versluis, Paul de Blok, Johan Stevens en Christa Hendriksen met de nieuwe E-hoogsnoeier.
Foto Daan van der Vliet.*

NU IN SAMENWERKING: HOOGSTAMSAP VAN ONBESPOTEN FRUIT UIT VIJFHEERENLANDEN

Arie Versluis

Hoogstamboomgaarden bedreigd

Gestimuleerd door rooipremies is men begin jaren '70 van de vorige eeuw begonnen met het kappen van de hoogstamboomgaarden in heel Nederland met als doel deze te vervangen door laagstamboomgaarden. Deze waren veel makkelijker te onderhouden en hadden veelal een hogere opbrengst per hectare.

Onze vereniging Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden stelt zich als doel bescherming van natuur en landschap. Vanuit deze doelstelling zag men deze ontwikkeling met lede ogen aan, wat in 1980 leidde tot een initiatief voor behoud van hoogstamboomgaarden. Dit o.a. door een tweetal van deze boomgaarden zelf in exploitatie te nemen, zodat dit fraaie landschapselement niet geheel zou verdwijnen. Behalve als fraai landschapselement hebben zij namelijk ook een hoge natuurwaarde, insecten, vogels en zoogdieren vinden een leefgebied in deze boomgaarden.

Milieuvriendelijk beheer

Mede ook om die reden werd vanaf dat jaar niet meer in deze boomgaarden gespoten met allerlei bestrijdingsmiddelen. Met dit initiatief liepen we in Nederland voor de troepen uit. In onze regio vonden sommige mensen het allemaal maar vreemd, onze pioniers werden dan ook wel als geitenwollensokkenfiguren gezien en soms wat meewarig bekeken.

Verwerking en afzet fruit

Behalve veel vrijwilligersinzet kostte het onderhoud de eerste jaren ook veel geld. Er moest worden geïnvesteerd in ladders, kisten, plukschorten, snoeigereedschap en transport. Bovendien was het een probleem om het geoogste fruit af te zetten tegen een redelijke vergoeding. De consument moest in die beginjaren erg wennen aan onbespoten fruit, dit zag er vaak minder fraai uit, was minder lang houdbaar en werd wat wantrouwend

bekeken. Mede daardoor werd onderzocht of er mogelijkheden waren om het fruit te persen en te conserveren. In 1985 werd voor het eerst een kleine hoeveelheid sap voor ons geperst door een bedrijfje in Lelystad. De eerste jaren ging dat allemaal nog niet lekker, iedereen moest leren, ook wij. Het bedrijfje ging failliet en een volgende sapperser ook.

Schulp gaat van start

Maar in 1995 startte een jonge Albert Schulp te Breukelen een loonbedrijf speciaal voor het persen, pasteuriseren en bottelen van fruitsap. Wij hoorden bij zijn eerste opdrachtgevers. Vanaf dat jaar begon de afzet van ons hoogstamappel- en appelperensap beter te lopen, de smaak was dan ook geweldig. Ook het fruit wat we niet lieten verwerken konden we toen beter kwijt, in sommige jaren ging wel 10 tot 15 ton naar een strooifabriek. De laatste jaren hebben we een mooie jaarlijkse afzet van duizenden flessen sap welke deels vanuit De Schaapskooi worden verkocht. Maar ruim de helft gaat naar wederverkopers waaronder drie grote supermarkten in de regio. In 2013 lieten we voor het eerst een appelperenstroop maken bij Canisius Hinssen in Limburg, ondanks de forse verkoopprijs liep dit heerlijke product ook prima.

Nieuw elan

Tegenwoordig is er weer volop belangstelling voor de hoogstamcultuur. Vanaf beginjaren '90 werden her en der in ons land Pomologische Verenigingen opgericht. Ook ontstonden hier en daar zogenaamde hoogstambrigades. Hoogstam Vereniging de Bongerd te Schoonrewoerd werd zelfs al in 1987 opgericht. Veelal kwamen dergelijke initiatiefnemers eerst een kijkje bij ons in de keuken nemen en soms kregen zij enten van de bomen die wij beheerden. Onze expertise werd zeer op prijs gesteld, Pomologische Vereniging Noord-Hol-

Christa Hendriksen en Ton Stek ondertekenen de samenwerkingsovereenkomst. Foto Daan van der Vliet.

land kopieerde zelfs de lay-out van ons clubblad *De Dompfoorn*, vertelde een bestuurslid van deze club mij eens.

Stichting Heerlijkheid Vijfheerenlanden

Dan, in september 2021, wordt door enkele bevoegen inwoners van Schoonrewoerd en in samenwerking met het Zuid-Hollands Landschap, Stichting Heerlijkheid Vijfheerenlanden opgericht. Deze stichting heeft als doelstelling de hoogstamboomgaarden van het ZHL gelegen rondom de Schoonrewoerdse Wiel te behouden voor de toekomst. Vanaf het begin is overleg met ons geweest over eventuele samenwerking in sap- en stroopproductie en de verkoop daarvan. Vorig jaar is hier een begin mee gemaakt en werd een appelpereestroop geproduceerd met daarin peren van Stichting Heerlijkheid Vijfheerenlanden en appels welke door onze fruitploeg zijn geplukt.

Dit jaar gaat de samenwerking verder en is er in samenwerking ook een gezamenlijke sapproductie opgezet. Beide partijen hebben hiervoor samen ongeveer 25 ton fruit ingebracht. Maar omdat binnen onze vereniging geen vrijwilligers gevonden zijn die de organisatie van de sapproductie en de afzet naar onze detaillisten in de toekomst willen verzorgen, gaat dit nu over naar Stichting Heerlijkheid Vijfheerenlanden. Hiervoor hebben wij de adresgegevens van onze afnemers en de receptuur van onze hoogstamfruitsappen overgedaan aan deze stichting. Vanaf dit jaar gaat de hele operatie vanaf productie en logistiek tot en met de opslag en de verkoop van de producten over in hun handen, dat scheelt voor ons veel werk.

Tijdens onze Open Dag op 28 september ondertekenden onze voorzitter Christa Hendriksen en Ton Stek van Stichting Heerlijkheid Vijfheerenlanden een contract om de samenwerking te bevestigen.

Voorlopig zal u hier nog niet veel van merken, we hebben nog voor enkel maanden appel- en

appelpereensap onder eigen label in het magazijn. Daarna gaan ook wij het sap verkopen uit onze eerste gezamenlijke productie. Het product gaat er anders uitzien, want de vorm van de flessen zal anders zijn, ook de fraaie oit door Hans de Labije ontworpen etiketten gaan verdwijnen. Hiervoor in de plaats een etiket met daarop de logo's van St. Heerlijkheid Vijfheerenlanden, St. Het Zuid-Hollands Landschap en dat van onze vereniging.

Hoewel de smaak van de sapjes jaarlijks kan verschillen, onder andere door het jaarlijks aantal zonuren en variaties in de blend, denken wij dat de samenwerking een paar heerlijke smaken zal opleveren.

Het werk in de door ons geadopteerde boomgaarden gaat voor de Werkgroep Landschapsbeheer gewoon door, het fruit gaat nu naar een adres meer in de buurt. Ook de fruitverkoop vanuit de werkschuur zal tijdens het plukseizoen de komende jaren doorgaan. Heel wat mensen komen in deze periode al jaren lang hun wintervoorraad onbespoten fruit bij ons kopen, het meest gevraagd zijn dan altijd de goudrenetten en de stoofpeer Giesen Wildeman.

Wij wensen Stichting Heerlijkheid Vijfheerenlanden veel succes met het realiseren van hun doelstellingen. Maar zeker ook met de productie van allerlei fruitige streekproducten, gemaakt van onbespoten appels en peren, en niet onbelangrijk ook met de afzet hiervan.

Wij verwachten nog jarenlang op een prettige manier samen te werken.

PRESENTATIEAVONDEN JANUARI – MAART

Teus van Ravesteijn

De kop is eraf. We zijn weer begonnen met de presentatieavonden.

Ik ben blij dat we dit winterhalfjaar zoveel belangstelling hebben. We hebben de eerste drie avonden een gemiddelde van 71 personen behaald. Fijn om zoveel mensen gelukkig te maken. Nu verder naar het tweede gedeelte van het seizoen, dus januari t/m maart.

We beginnen zoals gebruikelijk de tweede donderdag in januari met Henk Tromp, een vertrouwd gezicht. Hij heeft altijd mooie foto's en een duidelijke uitleg. Deze keer met als reisdoel Zweden (en ook een stukje Duitsland).

Twee weken later op 23-01 is de beurt aan Ronald Messenmaker, boswachter in de Weerribben-Wieden. Ronald geeft een presentatie 'van aalscholver tot zomertaling', waarin dit prachtige natuurgebied een hoofdrol verdient. Sowieso is dat natuurgebied al zeer de moeite waard om te bezoeken en hij weet echt de leuke plekken.

Op 06-02 zal Ron Poot (natuurfotograaf en veldbioloog) een zeer interessante presentatie geven over 'mossen en korstmossen'. Hij komt helemaal uit Almelo en is een specialist in deze soorten. Voor velen zal het een leerzame avond worden. Een korstmos is echter geen plant, maar bestaat uit een schimmel en algen, die in symbiose leven. We zullen dus ook sterk uitvergroete foto's gaan zien, aangezien sommige elementen erg klein zijn.

Henk Vermeer, ook een eigen clublid, geeft op 20-02 een presentatie over zijn reis naar Spitsbergen, die hij samen met Koos Maat gemaakt heeft. Trek je jas dus maar aan, want het zal wel een koude tocht worden. Vertrokken uit Vlissingen met een expeditiechip zien we de gehele reis en aankomst op Spitsbergen.

Jouke Altenburg, lid van Natuur- en Vogelwacht Culemborg, sluit de reeks af op 06-03 met 'Wetlands: parels of roestige schakels langs de Flyway?' Dit speelt zich af in warme gebieden en gaat over het ringen in Nederland en het aflezen daarvan tijdens de grote trektocht. Een mooi verhaal, over de route en rustpunten die verschillende vogels naar het zuiden nemen. Hij laat ook zien hoe moeilijk en belangrijk dit aflezen is. Veel foto's vanuit Spanje, Portugal en Afrika.

Dan hebben we als laatste op 20-03 een leuke avond die verzorgd wordt door onze eigen leden met een korte presentatie over hun hobby(s). Hier zal Willy Prozee foto's uit de tuin, de Zouweboezem en wijde omgeving tonen. Zij is sinds de vogelcursus in 2022 nog fanatieker gaan fotograferen en u zult ook foto's zien van onze excursies. Kees Terlouw heeft een presentatie over 'Mooie natuur en landschappen op voorjaarsreis door Turkije, Armenië en Georgië'. Hierbij veel foto's van de natuur over deze reis uit een presentatie die hij ook gegeven heeft in het Museon Omniversum met 250 zitplaatsen en dus uitverkocht. Dit doet hij daar elk jaar. Cees Gielis vervolgt met 'mineerders in het blad' met daarin het vraatpatroon van bladminerende insecten. Deze insecten behoren tot de vlinders, kevers, vliegen, muggen en wespen. Ook deze minuscuul kleine beestjes worden in supermacro getoond. Als laatste zal Henk Looij een presentatie geven over 'creatieve natuurfotografie', soms kunstzinnig, of met humor, of de foto's zijn blikvangers, prikkelend of uitdagend. Misschien laat hij ook wel beelden zien van een workshop die hij gegeven heeft.

Ik hoop dat iedereen opnieuw kan genieten van deze mooie avonden en onthoud: 'IEDEREEN IS WELKOM'.

In deze lezing bezoeken we hoofdzakelijk Zweden met als doel eerst iets van de voorjaarstrek van de kraanvogels te kunnen beleven.

Daarvoor bezoeken we het Hornborgarsjön waar duizenden kraanvogels op hun reis naar de broedgebieden samenkomen. Een onvergetelijk spektakel voor de vogelliefhebber.

Het volgende doel is het Eiland Öland gelegen aan de Oostzee, een smal maar lang eiland met bijzondere natuurwaarden.

In het voorjaar bloeien er vele soorten orchideeën op de Stora Alvaret, een vlakte van kalksteen bodem met heide, korstmossen, jeneverbessen, stenen muurtjes en veenpluis.

Hier ontmoeten we goudplevier, tapuit en paapje als belangrijkste broedvogels. Aan de kusten kluut, bontbekplevier, een enkele kemphaan en grutto

in de aangrenzende weilanden. Het noorden herbergt een bijzonder bos, genaamd Trollskogen, vanwege de bijzondere oude eiken en fraai gevormde dennen.

Het eiland Gotland is alleen per veerboot bereikbaar, maar buitengewoon interessant vanwege de historie, hier goed te voelen in het oude vestingstadje Visby. Het landschap lijkt veel op dat van Öland, maar bijzonder zijn hier de vele kalksteenrotsen, vaak losstaand aan de kust. Vooral die op het eilandje Farö aan de noordkant van het eiland zijn zeer fotogeniek.

Tot slot brengen wij nog een bezoek aan Rügen en omgeving in Noord-Duitsland, vanwege de massale groepen kraanvogels die Zweden hebben verlaten op weg naar het zuiden. Ze vinden hier nog voldoende voedsel.

23 januari - Van aalscholver tot zomertaling

Ronald Messemaker

Ronald Messemaker (1969), geboren in 's-Gravenhage werkt sinds 1993 als boswachter in De Wieden. Zijn passie voor natuur werd hem met de papepel ingegoten. Het vogels kijken nam een ware vlucht toen hij als 14-jarige lid werd van de Haagse Vogelbescherming.

Interesse in fotograferen kwam tijdens het reizen naar vele landen om zo veel mogelijk vogelsoorten waar te nemen. Het op de gevoelige plaat vastleggen gaf daarbij een extra dimensie. Vele dia-avonden die met 'lotgenoten' werden gehouden zijn onvergetelijk. De overgang naar het digitale tijdperk was even wennen, maar een switch waarvan hij tot op de dag van vandaag geen spijt heeft gehad.

De Wieden, onderdeel van Nationaal Park Weerribben-Wieden beslaat ongeveer 6500 ha. Dit

weidse landschap met z'n hooilanden, kolkjes, trekpaten, rietvelden en moerasbos bleek een dankbaar onderwerp om te fotograferen. Zijn voornaamste doel is om bewoners, natuurwerkgroepen en recreanten bewust te maken van al het wonderschone dat om hen heen te vinden is.

De lezing "van Aalscholver tot Zomertaling" laat vele aspecten van dit bijzondere moerasgebied zien. Startend en eindigend met de winter zullen vele vogels de revue passereren. Daarnaast zal Ronald het nodige kunnen vertellen over (de ontwikkelingen in) het gebied en het beheer ervan.

In oktober 2016 kwam het boek "Vogels van het Nationaal Park Weerribben-Wieden" uit. Ronald heeft als mede-auteur veel beeldmateriaal voor dit prachtige boek aangeleverd.

6 februari - Mossen en korstmossen

Ron Poot

Verborgen wonderen

*Wandelend door bossen en velden kunnen we genieten van de vele soorten planten en dieren die we onderweg zien. We realiseren ons niet altijd dat we al wandelend ook heel veel **niet** zien. Pas als je stilstaat en bukt ontdek je dat er ook nog een wondermooie miniatuurwereld bestaat. Deze presentatie gaat over die mini-natuur, met name de wereld van mossen en korstmossen.*

Veldbioloog en natuurfotograaf Ron Poot neemt ons mee in de rijkdom van vormen en kleuren van deze weinig bekende soortgroepen. Met behulp van macro- en ultra-macrofotografie brengt hij de kleine mosjes en korstmossen levensgroot in beeld. Het kan niet anders of je zult met verwondering en bewondering kijken naar de rijkdom in vormen en kleuren van dit deel van de natuur. Naast de beelden vertelt Ron ook het verhaal over de levenswijze van deze organismen. In eenvoudige woorden doet hij een boekje open over het leven en het overleven van mossen en korstmossen en waar je ze kunt vinden. In grote lijnen laat hij zien wat de verschillen tussen de diverse groepen zijn, waarbij allereerst natuurlijk het verschil tussen mos en korstmos aan de orde komt. Voor de fotografen zal Ron een tip van de slui(t)er oplichten en uitleggen hoe hij zijn foto's maakt.

Ron Poot (Bodegraven, 1956) is van jongs af aan geïnteresseerd in de natuur. Zijn keuze om biologie te studeren verbaasde niemand. Met name de wereld van planten, mossen en korstmossen heeft zijn interesse. Naast veldbiologie is natuurfotografie zijn grote liefde met speciale aandacht voor macrofotografie. Regelmatig schrijft hij artikelen voor de website natuurfotografie.nl en draagt met teksten en foto's bij aan publicaties over natuurfotografie.

20 februari - Reis naar Spitsbergen

Henk Vermeer

Eén van mijn hobby's is toch wel het speuren naar vogels, lekker in de buurt of wat verder weg.

Dan denk je aan de kleine of grotere gebieden dichtbij of wat verder weg in ons land. De laatste jaren ben ik met broer Dick wel eens een week weggeweest naar Lesbos, Extremadura, Mallorca of Texel. Of alleen naar de Camargue of met mijn vrouw een paar keer naar Portugal. Dat zijn dan aangename bestemmingen in het zuiden aan de Middellandse Zee waaraan je direct denkt als het gaat om mooie gebieden met best weer en aansprekende vogelsoorten.

Tijdens enkele telprojecten voor Sovon werd ik door verhalen van medetellers enthousiast gemaakt over Spitsbergen. Toen ik van een andere teller had gehoord dat hij een bootreis naar Spitsbergen had geboekt, heb ik op internet naar die reis gekeken en direct geboekt toen ik zag dat er op die boot nog een bed in een hut vrij was.

Met de auto naar Vlissingen, daar op een expeditiechip over de Noordzee naar het noorden, via een paar tussenstations tot ver boven de Noordpoolcirkel.

Dagen op zee lijkt misschien een beetje saai, maar onderweg kom je meer tegen dan alleen maar heel veel water. Niet alleen zeevogels, maar ook veel soorten walvissen, dolfinen, robben, misschien wel een ijsbeer. Daarnaast het avontuur van dagen op zee zonder bereik van internet en telefonie. Aan boord elke dag een aantal lezingen over de omgeving, oceanen, veiligheid, dierenleven, walvisvaart, fotografie, navigatie, klimaatverandering, het schip en alles daarom-

heen. Daarnaast natuurlijk een aantal gelijkgestemde mensen die van dit avontuur en natuur houden.

Na thuiskomst nog een tweetal afspraken moeten maken om een en ander te delen en ervaringen uit te wisselen. Hieruit volgde weer een prachtige dag aan het 'Burgumer Mar' in Friesland... Alles bij elkaar heel mooi om op terug te kijken, genoeg materiaal om jullie van mee te laten genieten.

6 maart - Wetlands: parels of roestige schakels langs de Flyway?

Jouke Altenburg

Een zoektocht naar de keuzes die lepelaars en grutto's tijdens hun trek maken

Wetlands (intergetijde- en moerasgebieden) zijn van enorm belang voor vogels, waaronder steltlopers. Ze vormen belangrijke broedgebieden voor o.a. lepelaars en grutto's. Maar ook buiten de broedtijd zijn wetlands voor hen cruciaal: om te ruïen, rusten en foerageren. Samen vormen de wetlands een 'ketting': de Flyway.

De presentatie start in de Everdingerwaard (Ut). We volgen de jaarlijkse reis van individueel herkenbare lepelaars en grutto's aan de hand van kleurringaflezingen en zendergegevens. Van beide soorten overwintert het ene deel van de populatie in noordwest-Afrika en het andere deel op het Iberisch schiereiland of in zuidwest-Frankrijk. Maar wat is de beste keuze?

Jouke Altenburg (1958) is sinds 1985 lid van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg. Artikelen van zijn hand verschenen o.m. in de Hak-al (clubblad

NVWC) en de vogeltijdschriften *Limosa* en *Ardea*. In deze presentatie combineert hij natuurbeleving en eigen telresultaten met de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek.

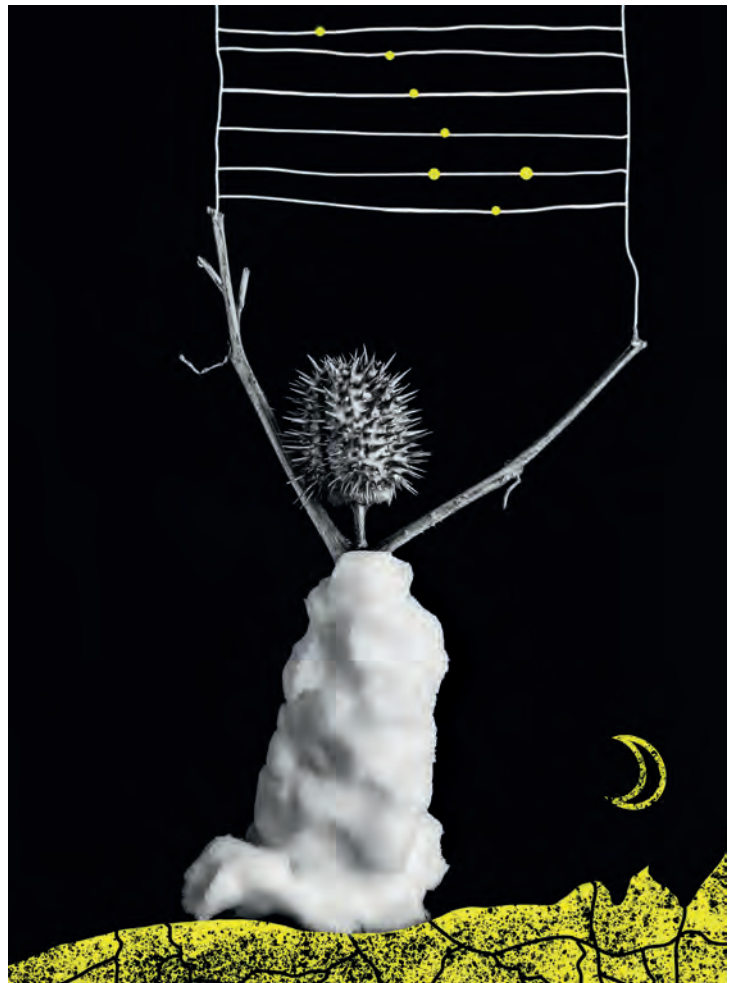
20 maart - Creatieve fotografie in de Schaapskooi

Henk Looij

Hoeveel prachtige en spectaculaire natuurfoto's heb jij al bij de presentatieavonden in de Schaapskooi gezien? Oneindig veel! Ook Henk Looij fotografeert in de natuur en probeert dan ter plekke (of achteraf) een creatief aspect aan de genomen foto toe te voegen of eraan te verbinden. Met totaal andere foto's als resultaat: soms kunstzinnig, vervolgens een foto met humor, het beeld is een passende tekst toegedicht, blikvangers, prikkelend en uitdagend. 't Zal voor een aantal even wennen zijn maar je gaat natuur(composities) zien zoals je die nog nooit eerder gezien hebt. Om het anders te verwoorden: de beeldkans deze avond op 'ijs-konijn in een warmwaterbad', is groter dan de jou welbekende ijs-vogel met vis in de bek.

Wat zou het mooi zijn met een aantal geïnspireerde fotografen, als vervolg op deze presentatie, aan de slag te gaan zoals vorig jaar in de Schaapskooi als eerder gebeurde met de workshop 'creatieve natuurfotografie'.

Henk Looij is actief bij de Natuur- en Vogelwacht, afgestuurd fotograaf richting reportage- en documentaire fotografie en heeft jarenlang fotografiecursussen gegeven. Conceptuele fotografie is zijn uitdaging.

20 maart - Natuur en landschappen op reis door Turkije, Armenië en Georgië Kees Terlouw

Kees Terlouw uit Vianen heeft een grote passie: **reizen en fotografie**. Op basis van kennis en materiaal verzorgt hij lezingen over vele uiteenlopende belevenissen en onderwerpen, 'Reizen in Woord en Beeld'.

Na vele reizen door Zuid- en Midden-Amerika en het Midden- en Verre Oosten kwam het plan op om met de auto via de Balkan naar Turkije, Armenië en Georgië te rijden; 22.000 km in een Audi A3 op leeftijd.

Het werd een reis door landen in voorjaarsstooi; knalgele koolzaadvelden, besneeuwde bergtoppen, overweldigende bloemenpracht, heldere

luchten, bizarre weersomstandigheden, fraaie architectuur en bijzondere ontmoetingen.

De berg Ararat, de stad Van, Cappadocië, Anadolïë, mysterieuze kloosters in Armenië en Georgië, kleurrijke markten, oude beroepen, bijzondere vervoermiddelen et cetera, het was er allemaal.

"Reis je met een glimlach dan ontmoet je een glimlach". Verwonder je over al het moois wat er allemaal te zien en te beleven valt, dit zijn de motto's van zijn reizen.

Onvergetelijke reiservaringen en vele mooie foto's zijn de erfenis van deze prachtige reis, waar u in deze presentatie van mag genieten.

20 maart - Foto's uit de tuin, de Zouweboezem en wijde omgeving

Willy Prozee

Mijn naam is Willy Prozee. Ik woon in Meerkerk.

Sinds een paar jaar ben ik aan het fotograferen, dan voornamelijk graag buiten in de natuur. Vaak in de Zouweboezem, een mooi gebied en lekker dichtbij. Vogels is soms een hele uitdaging, maar ook libellen en andere insecten en planten, eigenlijk van alles. Omdat ik wat meer wilde weten van vogels ben ik in 2022 de vogelcursus gaan volgen. Deze was erg leerzaam, en vooral van de excursies heb ik veel geleerd. Eerst was ik bang dat ik de groep op zou houden als ik foto's ging maken, maar dat was niet zo. Er is altijd genoeg tijd voor iedereen om 'het vogeltje' te zien. En met een groep zie je veel meer, er is altijd wel iemand die dan ergens wat ziet. Al is soms dat ene gekke ding in de boom geen vogel maar een van de laatste blaadjes aan de boom...

En jaartje later heb ik ook nog de cursus 'Creatieve natuurfotografie' gedaan. Geen idee wat ik daar eigenlijk van kon verwachten. Hier waren we op een hele andere manier bezig om foto's te maken, ook erg leuk om te doen.

Van beide cursussen heb ik veel geleerd, en ik ga met veel plezier mee met de excursies. In mijn presentatie wil ik wat van mijn foto's laten zien. Deze zijn o.a. gemaakt rondom huis, bij de Zouweboezem en omgeving en tijdens de excursies.

Cees Gielis toont bladeren van bomen, struiken en andere planten met daarin het vraatpatroon van bladminerende insecten. Deze insecten behoren tot de vlinders, kevers, vliegen, muggen en wes-

pen. De vorm van de mijn geeft een indicatie welk insect hem gemaakt heeft, waardoor het mogelijk is insecten te inventariseren zonder deze dieren zelf te zien.

Bladmijn nr. 7
NL., Utr., Lexmond, 18.x.2021, leg. C. Gielis
Plant: Calystegia sepium
Mineerder: Bedellia somnulentella Zeller, 1847
Potloodmot

NACHT VAN DE NACHT

Cees Gielis

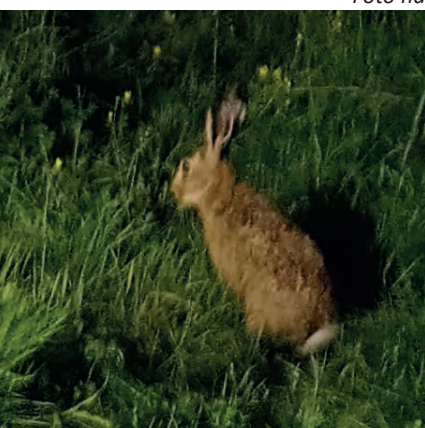
Op zaterdagavond 27 oktober was de **Nacht van de Nacht**. Deze wordt traditioneel gehouden op de dag dat de zomertijd omgezet wordt naar de wintertijd. Omdat de uitgenodigde spreker door omstandigheden helaas verstek moest laten gaan, is op korte termijn een noodprogramma gemaakt, waardoor er helaas geen bekendmaking in de media meer kon volgen.

Gelukkig werd de avond, die wel in *De Dompfoorn* was aangekondigd, toch nog bezocht door in totaal zeven mensen. Voor het duister inviel was een laken met lampen klaargezet en werd een 30-tal bomen ingesmeerd met een stroop-alcohol mengsel om insecten te lokken.

Er was een korte voordracht over het verschijnsel van bladminerende larven van vlinders, kevers, wespen, muggen en vliegen. Hierbij zijn diverse voorbeelden getoond van de wijze waarop de larven hun voedsel opnemen en de vormen die bladminnen kunnen aannemen. Tevens werd een zogenaamde bat-detector getoond, en uitgelegd hoe die werkt en te gebruiken is in het veld. Hierna gingen we het veld in om te zien welke insecten aangetrokken waren op het laken en de gesmeerde stroop.

Er werden totaal 27 vlinders gezien van zeven soorten, een boomsprinkhaan, marmerspin, hooiwagens, duizendpoten en talrijke pissebedden. Met de bat-detector werden enkele vlermuizen gehoord, maar onze ervaring is nog te kort om te zeggen om welke soorten dit ging. Heel leuk was ook dat een haas naast de lampen rustig ging grazen, en zich niets aantrok van de menselijke belangstelling. Omdat het een rustige en relatief warme nacht was, werd het toch een geslaagde avond.

Foto haas: Cees Gielis. Andere foto's: Sjanie Gouw.

PERSONEELSDAG GEMEENTE VIJFHEERENLANDEN

Op 2 september 2024 werd in Huis het Bosch te Lexmond een personeelsdag gehouden voor de ambtenaren van de gemeente Vijfheerenlanden.

Het team Duurzaamheid en Biodiversiteit had onze vereniging gevraagd of er workshops gegeven konden worden over de Amerikaanse zoetwaterkreeften in onze wateren. Dat was een mooie gelegenheid om ons te presenteren! Al gauw bleek er veel belangstelling voor de workshops te bestaan. De twee geplande workshops waren al snel volgeboekt. Daarom werden er nog twee ingepland, zodat er in totaal 60 personen aan deel konden nemen.

Cees Gielis zorgde voor een viertal bieftuk etende kreeften uit een Lexmondse sloot. Hij had ze mooi in de val gelokt. Dick Kerkhof maakte een overzicht van de waterplanten die zichtbaar erg teruggaan in onze sloten. Chris Kramer zorgde voor de materialen om slootbeestjes te vangen.

Op de betreffende maandag werden al vroeg allerlei materialen klaargezet onder de open kap bij de Lexmondse korfbalclub. Heerlijk in de schaduw en vlakbij een vrij heldere sloot met hoge, gemaaide kanten... daar moeten toch wel slootbeestjes te vangen zijn, inclusief kreeften. Wat vooraf erg opviel was de grote hoeveelheid loos blaasjeskruid in de sloot. Dit is een vleesetend waterplantje dat niet in de slootbodem wortelt en daardoor geen last heeft van de kreeftenplaag...

Om 10 uur verzamelde de eerste groep van

15 personen zich rond de picknickset. Na een korte inleiding gaf Dick een toelichting op het voorkomen van de Amerikaanse zoetwaterkreeften in ons land en de gevolgen hiervan op het slootleven. Zowel onderwaterplanten als heel veel slootdieren lijden enorm onder de exotische kreeften. Veel sloten in onze streek zijn best schoon, maar er groeien nauwelijks nog waterplanten. Ook het aantal slootbeestjes is drastisch afgenomen.

Vervolgens gingen we in optocht naar de sloot, daar lag alles gereed om het onderzoek te starten. Er werden veel waterwantsen, bootsmannetjes en watervlooien gevangen. Een paar visjes en een waterkever. Daarnaast ook schaatsenrijders en muggenlarven. Bij diverse soorten werden details over hun leefwijze verteld. Hier en daar vlogen libellen rond, waarvan ook enkele in tandem, en het vrouwtje legde de eitjes in het water. Maar geen Amerikaanse zoetwaterkreeften. Alleen bij de laatste groep deelnemers kwam een halve kreeft uit één van de netjes. Maar door het voorwerk van Cees Gielis kon iedereen wel kennismaken met de gevreesde kreeften.

De mooiste vondst was wel de larve van een glazenmaker (een grote libellensoort).

Steeds na een vangstsessie vertelden we nog over het werk dat we als vereniging doen in de Vijfheerenlanden en omgeving. Men was echt geïnteresseerd en betrokken. Nogmaals dank aan de gemeente Vijfheerenlanden voor de uitnodiging.

EXCURSIE WATERLEIDINGDUINEN

Frans Broekhof

Dinsdag 15 oktober trokken we met dertien mensen in alle vroegte naar de Amsterdamse Waterleidingduinen om de damhertenbronnst te bekijken.

We arriveerden rond kwart over acht bij ingang Panneland te Vogelenzang. Voor het vroege tijdstip is gekozen omdat de herten na een uur of tien minder actief worden en hun kuil opzoeken om daar te rusten. De bronst concentreert zich op twee plekken in het enorme gebied. We kiezen ervoor om het gebied te kiezen waar geen hek omheen staat en waar de bronst goed is te volgen.

Al vlak na de ingang zien en horen we damherten. Damherten burlen niet, dat doen edelherten, maar knörren. Na een klein half uurtje lopen, voornamelijk door bos, komen we in het gebied waar de bronst plaats vindt. Het bijzondere hier is dat je in het duin niet op de paden hoeft te blijven, je mag struinen. Al snel zien we tekenen van de bronst. De damherten maken op de bodem een slaap-

plek (kuil), urineren daarop om hun plek te markeren en leggen zichzelf daar te ruste na gedane arbeid. Veelvuldig schuren ze met hun gewei langs de takken van de bomen die er dan ook kaal en afgeschraapt uitzien. Langzamerhand staan we werkelijk midden tussen de imposante mannetjes die hun geluid laten horen en uitdagend zijn naar andere mannen. Er is een man met een enorm gewei die een groepje hinds bewaakt en het erg druk heeft met het verjagen van belagers. Er is echter geen mannelijk hert dat de strijd durft aan te gaan.

Dan ontdekken we opeens een hert dat er vreemd bij ligt. Het blijkt dat zijn gewei achter een boomtak is blijven zitten en hij zichzelf niet vrij krijgt. Het lukt ons de tak op te tillen zodat het hert vrij komt en volledig uitgeput zijn weg vervolgt. Dan horen we ook in de verte het geluid van een paar geweien die tegen elkaar kletteren. Tussen de takken door zien we iets van een gevecht.

Hierboven twee foto's die Gerda van Blanken maakte. De andere foto's zijn van Frans Broekhof.

Na dit alles te hebben gadeslagen, lopen we het bos een beetje uit en aanschouwen een steppeachtig landschap. Prachtig gelegen in het zonnetje. En zowaar op de rand van dit gebied en later ook iets verderop zien we een aantal gevechten tussen bronstige mannen. Een uiterst spectaculair gezicht, dat velen van ons nog nooit van zo dichtbij hadden meegeemaakt.

We struinen verder over het veld, vinden een pad en gaan langzaam terug naar de parkeerplaats. We hebben aandacht voor de grote

parasolzwam, kijken lang naar een torenvalk, die bij nauwkeurige observatie een smelleken blijkt te zijn, ontdekken een groepje graspiepers en aanschouwen overtrekkende groepen vogels die aan hun trek bezig zijn. Langs een waterpartij zien we opvallend veel dodaarzen.

De Amsterdamse waterleidingduinen zijn een werkelijk schitterend gebied waar werkelijk van alles te zien is. Als kers op de toch al heerlijke taart loopt er ook nog een vos voor ons neus langs. Een meer dan geslaagde dag die zeker voor herhaling vatbaar is.

ACTIVITEITENPAGINA

EXCURSIES JANUARI T/M MAART 2025

N.B.1 We verzamelen/vertrekken vanaf Benedictushof 132, 4133 AK Vianen.

N.B.2 Bij slecht weer: neem contact op met de gids of de excursie wel doorgaat.

- Zo 9 feb Excursie in de Biesbosch o.l.v. Eduard Polfliet. Mail: eduardpolfliet@casema.nl. Tel: 06 52 09 56 22. Vertrek 9:00 uur vanuit Vianen of Avelingen 9:20 uur.
- Zo 9 mrt Vogelexcursie naar de Korendijkse Slikken bij het Haringvliet o.l.v. Koos Maat. Tel: 06-27 23 63 72 of 0183-563 362. Mail: koosmaat@solcon.nl. Vertrek 9:00 uur vanuit Vianen of Avelingen 9:20 uur.
- Zo 6 apr Excursie naar Oude Buisse Heide onder Breda o.l.v. Koos Maat. Tel: 06-27 23 63 72 of 0183-563 362. Mail: koosmaat@solcon.nl. Vertrek 9:00 uur vanuit Vianen of Avelingen 9:20 uur.
- Zo 20 apr Vogelexcursie in De Zouwe o.l.v. Lida Hellingman. Mail: hellingsoet@ziggo.nl. Tel: 0347 373 935 of 06-2513 1099. Vertrek 9:00 uur vanaf het tunneltje onder de A27 bij de Zederik, aan het einde van de Driemolensweg. Of 8:40 uur vanuit Vianen.
- Zo 4 mei Vogels kijken bij Everdingen o.l.v. Eduard Polfliet. Mail: eduardpolfliet@casema.nl. Tel.: 06 52 09 56 22. Vertrek 9:00 uur vanuit Fort 't Spoel te Culemborg.
- Zo 25 mei Vogels kijken bij Everdingen o.l.v. Eduard Polfliet. Mail: eduardpolfliet@casema.nl. Tel.: 06 52 09 56 22. Vertrek 9:00 uur vanuit Fort 't Spoel te Culemborg.
- 9-16 mei Excursie naar Texel met 17 personen. Er is nog 1 weekend vrij van 9-12 mei, voor 2 personen. Info: Bart de Groot. Mail: bdegroot4@kpnmail.nl.
- 20-22 juni: Driedaagse excursie naar Drenthe met Koos Maat. Is volgeboekt.

NIEUWJAARSRECEPTIE NVW VIJFHEERENLANDEN: 2 JANUARI

TWEEWEEKELIJKSE PRESENTATIEAVONDEN

Op donderdag, aanvang 20:00 uur, zaal open 19:30 uur.

- Do 9 jan Henk Tromp: **Reisdoel Zweden.**
- Do 23 jan Ronald Messemaker: **Van aalscholver tot zomertaling.**
- Do 6 feb Ron Poot: **Mossen en korstmossen.**
- Do 20 feb Henk Vermeer: **Reis naar Spitsbergen.**
- Do 6 mrt Jouke Altenburg: **Wetlands: parels of roestige schakels langs de Flyway?**
- Do 20 mrt Leden voor leden, door Henk Looij, Kees Terlouw, Willy Prozee en Cees Gielis.

ACTIVITEITEN VOOR DE JEUGD IN DE SCHAAPSKOOI

- Vr 27 dec **Vetbollen maken voor de tuinvogels.** Zie pagina 30.
- Vr 3 jan **Notenrekje, pindakaaspothouder of mezenkastje timmeren.** Zie pagina 30.
Kijk op de website voor activiteiten later in het jaar.

EVENEMENTEN TOT EIND 2025

- Za 28 dec **Winterwandeling 2024** rond de Schaapskooi.
- Za 17 mei **Vijfheerenlanden Fietstocht.**
- Za 27 sep **Open Dag** Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden.
- Za 26 okt **Nacht van de nacht.**
- Di 30 dec **Winterwandeling 2025** rond de Schaapskooi.

Foto Hille de Bruin.

WINTERWANDELING 2024

Elk jaar organiseert Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden in december een **Winterwandeling**. De wandeling is minimaal 8 en maximaal 14 km lang en voert langs uitgestrekte velden en door pittoreske dorpen in de regio. Mooie vergezichten worden afgewisseld met historische boerderijen en pastelkleurige bomenrijen. De winter is voor de natuur een periode van rust. En die rust is tijdens de wandeling volop te ervaren. Dus: muts op en sjaal om. Wandelschoenen aan. En wandel een van deze mooie routes, alleen, samen of met een groep.

Dit jaar is de wandeling op **zaterdag 28 december**. Starten kan vanaf 10:00 uur bij De Schaapskooi in Schoonrewoerd, waar voor iedere deelnemer koffie/thee met appelgebak klaarstaat om de wandeling feestelijk te beginnen. Na terugkomst wacht er voor de deelnemers een heerlijke kop erwtensoep met roggebrood en katenspek.

Opgeven kan via het invulformulier op de website www.natuurcentrum5hl.nl
Het inschrijfgeld bedraagt € 12,50 per deelnemer.

Adres: Overboeicop 15, 4145 NN Schoonrewoerd

*Op vrijdag 3 januari
kunnen er weer me-
zenkastjes getim-
merd worden!*

EXCURSIE HURWENEN 29-09-2024

Koos Maat

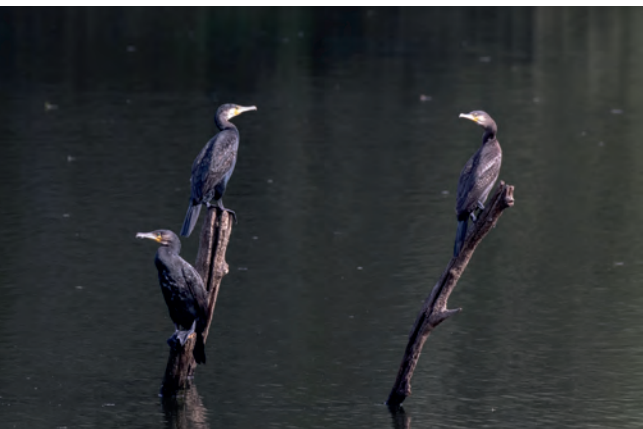
Er waren zestien deelnemers: Anne, Annelies, Constance, Gerard, Hans V., Hans van der W., Jan, Jules, Koos (gids), Lida, Mieke, Pieter, Sjanie, Teus, Willy en Wim. Het was een gezellige excursie.

We gaan naar de uiterwaarden van Hurwenen, een Natura 2000-gebied. Het is prachtig septemberweer, lekker zonnig, weinig wind. In de uiterwaarden staan veel meidoorns met bessen.

In een plas zien we een groep zilverreigers, 47 grote en 2 kleine. Ook waren hier 91 aalscholvers te zien. Door de hoeveelheid een mooie waarneming.

We zien/horen de volgende vogels en insecten:

Aalscholver	Kleine mantelmeeuw	Staartmees
Blauwe reiger	Kleine zilverreiger	Tjiftjaf
Boerenzwaluw	Knobbelzwaan	Turkse tortel
Buizerd	Kokmeeuw	Vink
Canadese gans	Koolmees	Wilde eend
Cetti's zanger	Kraai	Winterkoning
Fuut	Kuifeend	IJsvogel
Grauwe gans	Lepelaar	
Groene specht	Meerkoet	Atalanta
Groenling	Nijlgans	Bont zandoogje
Grote bonte specht	Pimpelmees	Dagpauwoog
Grote zilverreiger	Roodborsttapuit	Klein koolwitje
Heggenmus	Slobeend	Hoornaar
Houtduif	Sperwer	Steenrode heidelibel

PADDESTOELLEN KAAPSE BOSSEN

Lida Hellingman-Soeting

Op zondag 20 oktober gingen we naar de Kaapse Bossen op de Utrechtse Heuvelrug. Er waren veertien deelnemers: Nanny, Ans, Koos, Sjanie en Jan, Annie, Gerard, Constance, Jeanet, Gerda, Hans, Jules, Pieter en Lida.

Het was een prachtige zonnige dag en het was heel druk in het bos. We liepen de route die daar bij de parkeerplaats begint en hebben het laatste stuk afgesneden. We hebben ongeveer 6 km gelopen.

Zoals altijd bij een paddenstoelenexcursie liepen we niet erg hard.

Op de lijst staan alle paddenstoelen die we zagen in de Kaapse Bossen. We hebben 57 soorten gevonden.

Daarbij was een vliegenschwam met een doorsnee van ca. 35 cm. De vondst van een kostgangersboleet op een aardappelbovist was ook erg leuk. Zo vaak zie je die niet.

Rechte koraalzwam. Foto: Lida Hellingman-Soeting.

Kostgangersboleet op aardappelbovist. Foto: Lida Hellingman-Soeting.

Berijpte Russula	<i>Russula parazurea</i>
Berkenzwam	<i>Fomitopsis betulina</i>
Boompuist	<i>Postia ptychogaster</i>
Botercollybia	<i>Rhodocollybia butyracea</i>
Braakrussula	<i>Russula emetica</i> s.l. incl. <i>silvestris</i>
Breedplaatstreephoed	<i>Megacollybia platyphylla</i>
Bundelmycena	<i>Mycena archangeliana</i>
Dennenvlamhoed	<i>Gymnopilus penetrans</i>
Dennenvoetzwam	<i>Phaeolus schweinitzii</i>
Doolhofzwam	<i>Daedalea quercina</i>
Echte Tonderzwam	<i>Fomes fomentarius</i>
Eikenbloedzwam	<i>Stereum gausapatum</i>
Geelwitte Russula	<i>Russula ochroleuca</i>
Gele Aardappelbovist	<i>Scleroderma citrinum</i>
Gele Korstzwam	<i>Stereum hirsutum</i>
Gele Ringboleet	<i>Suillus grevillei</i>
Geweizwammetje	<i>Xylaria hypoxylon</i>
Gewone Krulzoom	<i>Paxillus involutus</i>
Gewone Zwavelkop	<i>Hypholoma fasciculare</i>
Gewoon Donsvoetje	<i>Tubaria furfuracea</i>
Gewoon Elfenbankje	<i>Trametes versicolor</i>
Gras/Dennenkleefsteelmycena	<i>Mycena epipterygioides</i>
Grote Bloedsteelmycena	<i>Mycena haematopus</i>
Grote Stinkzwam + een ei	<i>Phallus impudicus</i>
Heksenboleet	<i>Boletus erythropus</i>
Heksenchermpje	<i>Mycena rosea</i>
Helmmycena	<i>Mycena galericulata</i>
Kastanjeboleet	<i>Imleria badia</i>
Kleine Bloedsteelmycena	<i>Mycena sanguinolenta</i>
Kleverige Koraalzwam	<i>Calocera viscosa</i>
Kostgangersboleet [1]	<i>Pseudoboletus parasiticus</i>
Levermelkzwam	<i>Lactarius hepaticus</i>
Muizenstaartzwam	<i>Baeospora myosura</i>
Narcisamaniet	<i>Amanita gemmata</i>
Nevelzwam	<i>Clitocybe nebularis</i>
Oranjedruppelzwam	<i>Dacrymyces stillatus</i>
Oranjegeeltrechttertje	<i>Rickenella fibula</i>
Paarse Korstzwam	<i>Chondrostereum purpureum</i>
Parelamaniet	<i>Amanita rubescens</i>
Plooiwieswaaiertje	<i>Plicaturopsis crispa</i>
Porseleinzwam	<i>Oudemansiella mucida</i>
Rechte Koraalzwam	<i>Ramaria stricta</i>
Regenboogrussula	<i>Russula cyanoxantha</i>
Rode Koolzwam/Amethistzwam	<i>Laccaria amethystina</i>
Roestvlekkenzwam	<i>Rhodocollybia maculata</i>
Roodgerande Houtzwam	<i>Fomitopsis pinicola</i>
Roze Berkenrussula	<i>Russula betularum</i>
Schotelrussula	<i>Russula velenovskyi</i>
Schubbige Fopzwam	<i>Laccaria proxima</i>
Sombere Honingzwam	<i>Armillaria ostoyae</i>
Valse Hanekam	<i>Hygrophoris aurantica</i>
Vliegzwam [2]	<i>Amanita muscaria</i>
Wit Oorzwammetje	<i>Crepidotus variabilis</i>

Witsteelfranjehoed	<i>Psathyrella piluliformis</i>
Witte Knolamaniet	<i>Amanita citrina</i> var. <i>alba</i>
Witte Melksteelmycena	<i>Mycens galopus</i> var. <i>candida</i>
Witte Satijnvezelkop	<i>Inocybe geophylla</i>

[1] op Gele Aardappelbovist.

[2] De grootste had een hoeddoorsnede van ca. 35 cm.

Hieronder drie foto's van Lida Hellingman-Soeting.
Van boven naar beneden: porseleinzwam, kleverige koraalzwam en narcisamaniet

Bovenste rij: gras/dennenkleefsteelmycena en doolhofzwam. Middelste rij: een loopkever (mogelijk de gewone zwartschild) en een amethystzwam. Hieronder een vliegenschwam.

EEN NIEUWBOUWHUIS VOOR ONZE OOIEVAARS

Arie Versluis, foto's Henk Looij

Eind februari zagen wij tot onze grote schrik dat het ooievaarspaalnest achter De Schaapskooi wel meer dan 1 meter uit het lood stond. Bij inspectie bleek dat eigenlijk het hele onderstel inclusief de paal zelf in slechte staat waren. Maar zo kort voor het broedseizoen en ook omdat de ooievaars al gepaard hadden, wilden we op dat moment niet aan vervanging denken, dit om verstoring te voorkomen. Met hulp van een Atlaskraan werd de constructie voorzichtig recht gezet en werd als noodvoorziening een afgerotte schoor vervangen, ook werd een extra schoor bijgezet. Ook dit jaar konden de ooievaars bij ons weer veilig aan gezinsuitbreiding werken.

Begin maart werd door **Case Electronics** te Arkel de videostream weer ingeschakeld en kon iedereen meekijken in het nest, de ooievaarfanclub zat al klaar. Lang hoefde men niet te wachten want op 20 maart werd een eerste ei gespot en twee dagen later al een tweede. Doordat het slecht weer was, bleven de ouders constant op de eieren en kon men verdere ontwikkelingen maar moeilijk zien.

Maar zo rond 29 maart kon men toch zien dat er vijf of zes eieren waren gelegd, best veel. Het bleef slecht weer, dus wanneer de jongen uit het ei zijn gekomen weten we niet precies, maar 27 april werd duidelijk dat er minimaal vier kleintjes op het nest waren. Maar je kon zien dat het niet als andere jaren ging, de jongen groeiden bijna niet en zagen er slecht uit, 7 mei was er nog één jong over. Hoewel het overgebleven kuiken niet erg groeide bleef het in leven en begin juni werd 18 juni als ringdatum gepland. Maar dan, de 14de juni kwam toch onverwacht een melding binnen dat het laatste jong dood op het nest ligt. Dus helaas dit jaar geen gezinsuitbreiding op ons ooievaarsnest, dat was sinds 2016 niet meer voorgekomen. Omdat het nest nu leeg was en er niets meer te kijken viel voor alle volgers, kon de videostream uit, normaal blijft deze in de lucht tot de jongen zijn uitgevlogen, meestal zo half juli.

Wij bedanken **Case Electronics** voor het gratis beschikbaar stellen van deze dienst.

In de dorpskern van Schoonrewoerd ging het gelukkig beter. Het bekende nest op het oude gemeentehuis was voor het broedseizoen drastisch afgegraven, dit omdat het in de loop der jaren steeds is verhoogd door het daar verblijvende ooievaarspaar. Het kan toeval zijn, maar dit jaar werden daar vier jongen vliegvlug, zover als ik kan nagaan gebeurde dat niet eerder op dit nest.

Op het nest van de oude school aan de Wilhelminastraat kwamen dit jaar drie jongen groot, wederom een prima resultaat voor deze locatie. Het tweede nest op dit gebouw is door de eigenaar verplaatst naar een naast het pand staande treurwilg. Op dit nest is niet gebroed, maar wie weet wat er een volgend jaar gebeurt. Bij De Schaapskooi duurde het jaren voor er werd gebroed op het paalnest.

Inmiddels was nagedacht over het plaatsen van een geheel nieuw ooievaarsnest op een complete nieuwe onderbouw. Op internet werd gekeken naar een bedrijf met ervaring en ook wat de eventuele kosten zouden zijn, dat laatste viel wel een beetje tegen. Maar min of meer bij toeval liepen we zomaar tegen een sponsor aan. Deze wilde het volledige project financieren, maar alleen onder strikte anonimiteit. Wij hoefden verder geen actie te ondernemen en werden volledig ontzorgd, hoe mooi is dat. In de tweede week van november krijg ik een telefoontje en wordt mij verteld dat het nieuwe nest op 13 november geplaatst gaat worden, en zo gebeurde het. Ik was erbij, eigenlijk alleen om voor de koffie te zorgen en zag dat deze bouwers dit vaker hadden gedaan. Het was binnen enkele uren gepiept. Het bedrijf nam zelfs het sloophout van de oude constructie mee, dat is nog eens ontzorgen. Bij deze wil ik onze sponsor hartelijk danken voor deze geweldige geste.

Wij verwachten dat de ooievaars niet echt geschrokken zijn van de operatie en dat ze snel wennen aan hun nieuwe nest. Ze hebben nu tenslotte een mooi, nieuw vrijstaand huis met rondom vrij uitzicht, staande op een flinke kavel. Ik ken mensen die het met minder moeten doen.

IN MEMORIAM PETER STAPPERSHOEF

In de laatste week van september bereikt ons het droeve bericht dat onze supervrijwilliger Peter Dirk Stappershoef enkele dagen eerder was overleden. Hoewel wij wisten dat het niet goed met hem ging, kwam dit toch als een schok binnen bij de velen die hem kenden.

Peter was bij ons vooral bekend om zijn hulpvaardigheid, zijn technische kwaliteiten en zijn belangstelling voor iedereen. Hoewel al eerder lid, leerden we hem pas goed kennen toen in 1998 een grote aanbouw aan De Schaapskooi werd gerealiseerd, Peter deed bijna alle installatiewerk.

In 2012 kreeg onze achterzaal een update en werden overal in het gebouw isolatiewerken uitgevoerd. Ook toen deed Peter de technische werkzaamheden, tevens verzorgde hij alle schilderwerk. In de tussenliggende jaren maar ook weer daarna deed onze vereniging zelden tevergeefs een beroep op hem voor allerlei klussen. Hij was jaren actief bij de knot- en fruitgroep en werkte mee bij het onderhoud van onze gebouwen en terreinen.

In 2016 werd i.v.m. ons 50-jarig bestaan de grote zaal opgepimpt, ook hier nam Peter weer een groot aandeel van de werkzaamheden voor zijn rekening. Dit alles is natuurlijk niet onopgemerkt gebleven, nog in datzelfde jaar werd hij benoemd tot vrijwilliger van het jaar en kreeg zeer verdiend De Zilveren Roerdomp opgespeld door toenmalig voorzitter Dick Kerkhof.

Ook daarna bleef Peter actief in meerdere werkgroepen, hij deed ook nog af en toe een bardienst. Hoewel inmiddels moeilijk ter been wilde hij in september weer meehelpen met de bouw van een groot aantal nestkasten, het mocht helaas niet zo zijn.

Wij zullen hem missen.

Peter werd 78 jaar en is 27 september in besloten kring begraven.

Onze vereniging wenst Corrie, Mariëlla en Gerard, Thirza en Naomi veel sterkte.

Arie Versluis

Foto's Gerrit Zijderveld

IN MEMORIAM AD SPRANG

Tot onze grote schrik bereikte ons via Nederpix het bericht dat Ad Sprang op 72-jarige leeftijd is overleden aan de gevolgen van een hartinfarct. Ad heeft tot zijn verhuizing naar Utrecht, circa 10 jaar

geleden, veel vrijwilligerswerk voor ons gedaan. Wij wensen zijn familie en vrienden veel sterkte toe.

Simon Bakker interviewde Ad voor zijn in 2016 verschenen jubileumboek. Hieronder plaatsen we een groot deel van dat interview.

Ad Sprang, kerkuilencoördinator

Als kind altijd achter de beestjes aan. Thuis in Utrecht hadden ze een grote tuin met kippen en konijnen. En een volière! Maar de vrije vogels trokken nog meer. Ad verzamelde rizla-plaatjes voor het boek "Zo leer je vogels kennen", van Ko Zweers. Hier haalde hij zijn eerste vogelkennis uit.

Met een kijkertje uit de legerdump trok hij naar Amelisweerd. Daar leerde hij andere vogelaars kennen. Iedere zaterdagmorgen eind jaren '60 voor zonsopgang inventariseren. Intekenen op een kaartje waar de broedvogels zaten. Ook deden ze aan nestkastenonderzoek. Met de vrienden uit die tijd gaat hij nog ieder jaar een vogelreis maken.

Getrouwd en naar Vianen verhuisd. Op de Lekdijk ontmoette hij andere vogelaars – Jan Dijkstra en Cees Witkamp. Zo is de weg naar de Natuur- en Vogelwacht snel gevonden. Beide heren onderhielden (na elkaar) de rubriek "Het Vogelnieuws" in *De Dompfoorn*. Na de verhuizing van Cees neemt Ad deze rubriek over van 1987 tot 2000. In de redactie verzorgt hij verder de vogelonderwerpen.

Met zijn vriend Luc de Bruin volgen ze de achteruitgang van de ooievaar en raken zo bij het ooievaarsproject betrokken. Maar niet alleen met de ooievaar ging het slecht. Ook de kerkuil was als broedvogel uit de Vijfheerenlanden verdwenen. Ad zoekt in 1995 contact met het bestuur om daar wat aan te gaan doen en krijgt alle ruimte. Lange tijd staat zijn naam op de achterflap van *De Domp-*

Simon Bakker

hoorn als kerkuilencoördinator. De landelijke *Werkgroep Kerkuilen* komt jaarlijks bij elkaar. Ad rijdt op zijn fiets door de VHL en bekijkt die door de ogen van een kerkuil. Wat zijn de goede plekken? Niet bij drukke wegen, bij boerderijen.

Als hij een geschikte plek gevonden had stapte hij erop af en 9 van de 10 keer mocht hij een kast plaatsen. Een keer werd het geweigerd, omdat men voor de jonge eendjes vreesde. Maar het jaar daarop werd Ad gebeld, want men had een kerkuil gezien.

Ad heeft ruim 30 nestkasten geplaatst. De laatste tijd vaak met hulp van Piet Solleveld. Sinds 2005 is het eerste broedgeval geconstateerd in de Vijfheerenlanden. Vanaf die tijd worden steeds meer meldingen doorgegeven dat steeds meer kasten bezet zijn. Het gaat goed met de kerkuil in de Vijfheerenlanden. De jongen zwermen uit en bezetten de lege kasten. En... Ad merkt het ook... "je wordt ouder papa!" (Peter Koelewijn). Hoog in de nok, vaak wiebelige planken en knieën die niet meer willen... Je moet verstandig zijn en daar op tijd mee stoppen.

ACTIVITEITEN VOOR DE JEUGD

Terugkijken

Jeugdnatuurweek

In de zomervakantie organiseerden we een aantal activiteiten voor de jeugd. Eén daarvan ging over vlinderen met kinderen. Zie elders in deze *Domphoorn* het verslag.

Open Dag 28 september

Op de Open Dag was er bij de Schaapskooi veel te beleven. Met name de egelhuisjes-actie samen met de gemeente VHL trok veel extra bezoekers. En natuurlijk ook de Dierenambulance met de egelpresentatie. Er kwamen veel vertegenwoordigers van scholen een egelkastje ophalen. Dit gaf ons gelegenheid het scholenprogramma te presenteren. Dat leverde o.a. een verzoek op om een 'les' in het bos te organiseren. Lees verderop hoe dat uitpakte.

Egelworkshop in Nieuwland

We kregen de gelegenheid om tijdens een talentenmiddag in het Fundament (basisschool

in Nieuwland) een egelworkshop te verzorgen voor een 10-tal kinderen. We hebben de kinderen vermaakt met info over de egels, zochten op het plein bij de school naar de beste plek voor het egelhuisje. We gingen een wandeling door het dorp maken, op zoek naar egelplekjes en ook naar minder egelvriendelijke hoekjes. We maakten een egel van een dennenappel. En alle kinderen kregen een diploma "Egelwachter" mee naar huis. Het was zeer geslaagd!

Herfstvakantie

In de herfstvakantie konden kinderen weer meedoen aan onze herfstactiviteiten. 's Ochtends kwamen er 25 en 's middags 16, uiteraard met (groot)ouders. Het was prachtig weer en heel gezellig. De blaadjeswerkstukjes en de paddestoelensoep vielen goed in de 'smaak'.

En als kers op de taart... hebben we enkele vliegenzwammen bewonderd. Onze tuinman Piet ontdekte ze bij buurman Bas in de tuin.

Chris Kramer

Komende activiteiten

In de Kerstvakantie willen we twee activiteiten organiseren.

Vrijdag 27 december: Vogelvoer maken. Vetbol en/of pinda's rijgen.

- Kosten bedragen 4 euro per kind.

Vrijdag 3 januari: Notenrekje, pindakaaspothouder of een **koolmezenkastje** timmeren.

- Kosten: Notenrekje 4 euro, pindakaaspothouder 5 euro, mezenkastje 12,50 euro.

Voor beide activiteiten geldt:

- Tijden: 13:30 – 15:30 uur, bij veel aanmeldingen ook op de ochtenden vanaf 10:00 uur.
- Geschikt voor kinderen tot 12 jaar, kinderen tot 8 jaar alleen onder begeleiding.
- Inclusief alle materialen, een presentatie en een vogelexcursie rond de Schaapskooi.
- Exclusief gehoorbeschermers... i.v.m. getimmer...
- Voor de kinderen appelsap en koekje inbegrepen.
- Begeleiders welkom, geen kosten.
- Opgeven is nodig via chr.kramer@outlook.com
- Opgeven kan tot en met de voorafgaande dag.
- Locatie: Natuurcentrum De Schaapskooi, Overboeicop 15, Schoonrewoerd.
- Voor meer informatie ook over andere activiteiten: men kan ons benaderen voor kinderfeestjes, lesprojecten in de natuur, privé-excursies, e.d. Zie daarvoor de website: www.natuurcentrum5hl.nl

OVERIGE ACTIVITEITEN WERKGROEP EDUCATIE

Een familie uit Schoonrewoerd kwam met ongeveer 30 personen een slootbeestjesevent beleven. De gevangen Amerikaanse zoetwaterkreeft leverde één van hen een leuk footje op, toen hij het beest vastpakte, overigens wel na enige aansporing.

Een kinderfeestje met uilenballen pluizen werd zeer gewaardeerd. Uiteraard krijgt dan ook de collectie opgezette dieren in de Schaapskooi de aandacht: Wat is die bever een joekel!

Verder hebben we op de personeelsdag van de gemeente VHL workshops gegeven over

het slootleven en de gevolgen van de aanwezigheid van de Amerikaanse zoetwaterkreeften in onze slootjes. En die zijn enorm! Zie pagina 17 voor meer informatie.

Het Duurzaamheidsteam van de gemeente hield op 10 – 10, Duurzaamheidsdag, een bijeenkomst waarop ook onze vereniging zich presenteerde. Samen met allerlei duurzame initiatieven. Wij richtten ons op onze dagvlinders (biodiversiteit). En aansluitend was de presentatieavond van Annette van Berkel en Kars Veling in de Schaapskooi over dagvlinders met zo'n 80 belangstellenden.

EEN 'LES' IN HET BOS?

Chris Kramer

Even terug naar de Open Dag, 28 september. Een schooljuf haalde een egelkastje op en zag ons aanbod voor natuurlessen. We maakten even een praatje en ze wilde er graag gebruik van gaan maken.

Maandag stuurde ze direct een mailtje. Ze wilden met de kleutergroepen naar het bos bij Austerlitz, maar vanwege de wolven durfden ze niet. Nu schijnen er bij jullie ook wolven te zitten, hoe gaan jullie daar mee om? Nou, die wolf bij Zijderveld is bewezen te zijn een loslopende hond van een boer.

Hier zijn de laatste jaren geen wolven gezien... (30 september 2024).

Meteen een soort programmaatje toegevoegd in de mail: presentatie over de herfst, practicum met huisjesslakken en meelwormen, het bos in achter de Schaapskooi, op zoek naar bodemdiertjes, daarna op paddestoelenjacht en wellicht nog boomblaadjes verzamelen voor een knutselwerk.

De volgende dag direct een antwoord. Bedankt voor de snelle reactie, maar we willen onze kleuters graag eens laten ervaren hoe het bos is.... Takken slepen, hutten bouwen,

lekker struinen overal en dieren spotten... een boswachter erbij, kunnen ze die ook eens zien. Dat is wat we willen voor onze kleuters!

Ja, dan is er een probleem... we mogen niet van het pad af... niet met takken slepen en huttenbouwen. Toch willen de kleuterjufs graag zaterdagochtend (5 okt) komen kijken bij de Schaapskooi en het bos erachter. Zo gezegd, zo gedaan. Inmiddels met tuinman Piet nog contact gehad over een hut maken van wilgentakken. Niet in het bos, maar op ons eigen stukje. Dat zou kunnen.

Op zich al bijzonder dat drie kleuterjufs op een zaterdagochtend hiervoor komen. Ze waren er niet echt op gekleed, met name het schoeisel was meer voor een overdekte winkelstraat dan voor een bossurvivaltocht.

Al gauw kwamen de bezwaren... pas op, koeienvlaaien, langs de sloot lopen is toch wel gevaarlijk voor onze kleuters... die bruggetjes zijn onverantwoord om over te lopen... die modderpoel verderop was te veel voor het schoeisel, "die kan ik meteen in de container doen straks". Toch even een paar stappen van een pad af om wat paddestoelen te zien, maar die bramenstruikels, dat geeft ook pro-

blemen voor de kleuters. Dat klopt, mevrouw: BBB (bramen, brandnetels en berenkluwen) beperken ons in onze bewegingen buiten de bospaadjes.

Kortom: men werd niet echt enthousiast van het bos. Ze zouden erover nadenken en dan laten weten wat ze verder zouden doen. Ik heb ze nog getipt dat er in Houten een speelbos is van SBB waar wel hutten enz. gemaakt kunnen worden. Nee, ze wilden geen speelbos maar een echt bos.

U begrijpt.... dit werd geen 'les' in het bos, voor de kleuters.

Wat moeten we hiermee als educatiewerkgroep van de Natuur- en Vogelwacht?

Hoe leren we de mensen duurzaam om te gaan met ons bos, met de bermen, met de soorten in onze tuintjes enzovoort? Men is het contact met de levende natuur totaal kwijt! Totaal geen idee wat er in de natuur aan de hand is. En kinderen worden als peuter al gedigitaliseerd met computers etc. en op school is het niet veel beter. Leerkrachten

op de scholen hebben nauwelijks kennis van de basiskwaliteit/soorten in ons land. Ouders hebben er geen tijd/interesse voor. Uitzonderingen daargelaten. Een onderzoek van Natuurmonumenten wees uit dat de gewone soorten bomen, planten, beestjes, vogels door de ouderen nog wel herkend worden, maar door de jongeren totaal niet meer.

Ik weet niet hoe het met u is, vroeg ik op een bijeenkomst met het Duurzaamheidsteam van de gemeente. Even een testje. Het gaat heel slecht met de vlinders in ons land... Welke soorten kent u? Paraplu erbij met acht algemene dagvlinders. Deze soort, wie weet hoe die heet?

Volgende, enzovoort. Iets over de leefwijze bekend? Eén mevrouw wist ze allemaal... later vertelde ze hoe dat kwam... ze speelde vroeger als kind graag vlinderkwartet met opa en oma. En ze had de namen gewoon onthouden blijkbaar. Jong geleerd... Een les voor onze jonge ouders en leerkrachten!

Kom naar de Schaapskooi en laat u bijscholen voor een 'les' in het bos!

VLINDEREN MET KINDEREN

In juni werden er op diverse plekken zwarte rupsen gezien van de dagpauwogen. Ze zaten met tientallen bij elkaar op brandnetelblaadjes. Dus die zijn gemakkelijk te vinden. Na verpopping was het enkele weken wachten en kwamen de vlinders uit de pop. Best veel! Dat belooft wat: en inderdaad in de loop van juli werden overal in de brandnetels weer eitjes gelegd. Ook het aantal atalanta's was veelbelovend, zelfs hier en daar een kleine vos en een landkaartje. Allemaal zogeheten brandnetelvlinders. Het weer bleef gunstig, vochtig en dus veel verse brandnetels te eten. Dat was de laatste droge zomers heel anders, de brandnetels verdroogden en de rupsen helaas ook.

Daarom planden we een vlindermiddag voor de jeugd, in de zomervakantie. Het idee kwam op om rupsen van de dagpauwogen in verschillende bakken te kweken en mee te

geven met de gezinnen die zich zouden melden voor de vlindermiddag. Een tiental bakken werd gereed gemaakt. De persberichtjes werden verzonden, Het Kontakt plaatste ze... maar helaas geen aanmeldingen die dinsdagmiddag. Wat nu te doen met al die rupsen? Buiten de schoolvakanties zouden ze op scholen gebracht zijn om de ontwikkeling te laten volgen.

Woensdagochtend daarop volgend was er een natuurwandeling in de Broekgraaf (Leerdam). Vier families met zeven kinderen meldden zich. We gingen op zoek naar vogels, vlinders en bloemetjes. Na afloop werd het aquariumbakje tevoorschijn gehaald, met poppen van de dagpauwoog. Dat is leuk... als jullie willen breng ik van de week bij jullie een bak met poppen van de dagpauwoog, met gebruiksaanwijzing. En ... binnen 2-3 weken komen de vlinders uit de pop. Dat viel in de smaak.

In totaal kwam op zeven adressen een poppenkast te staan.

En... na een week of twee kwamen de vlinders tevoorschijn! Altijd weer mooi om te zien. Het loslaten is het hoogtepunt en meteen het eind van de show. Reacties:

Bedankt voor de poppen! Wij hebben ze goed verzorgd en in totaal 5 vlinders zien uitvliegen. De jongens vonden het geweldig. Ze vonden het vrijlaten ook super.

We hebben de vlinders gisteravond gezamenlijk laten uitvliegen! Het was heel mooi om dit proces te zien, mee te geven aan de kinderen en ze uiteindelijk te laten gaan. We hebben er filmpjes en foto's van gemaakt en die hebben ze vandaag in de klas laten zien.

Begin september, het bleef mooi zonnig weer. Massaal kwamen de dagpauwogen weer op de vlinderstruiken... Wat zal er nu gebeuren? Gaan deze vlinders nog paren en weer eitjes leggen op de brandnetels? Dan komt er nog een generatie dit jaar. Zover is het niet gekomen, de vlinders zijn wel ontpopt en inmid-

dels in winterslaap. En hopelijk komen ze de winter goed door, dan kunnen ze in het voorjaar paren en weer voor een nieuwe generatie zorgen. De pers meldde grote groepen Atalanta's op trek in Zeeland richting het zuiden van Europa. Zij brengen daar de winter door.

Inmiddels kwamen er diverse meldingen van rupsen van koninginnenpages in groentetuinen (ze leven van het blad van o.a. wortelplanten). Deze vlinders kwamen ook weer uit. Begin september kwam er een melding van drie rupsen van koninginnenpages uit Leerbroek (Sjanie bedankt). En ook in de groentetuin op het Eiland in Leerdam-Noord werden er een paar gevonden.

Ze zijn allemaal gered van de composthoop en hebben zich verpopt. Ze hangen veilig in een bak in de schuur en nu maar hopen dat ze zo de winter doorkomen en mogelijk in de loop van april 2025 uitkomen.

En dan een vlindermiddag voor kinderen met koninginnenpages, is iets om alvast van te dromen.

Chris Kramer

VOGEL- EN NESTKASTENWERK GROEP

Chris Kramer

Nestkastenwerk

De maand november is voor ons de tijd dat we de tientallen nestkasten in de Vijfheerenlanden, die door ons zijn opgehangen controleren, schoonmaken en zo nodig repareren of vervangen.

Het betreft met name nestkasten van bosuilen, kerkuilen en steenuilen. Daarnaast een aantal toerenvalkenkasten en enkele broedplekken van ijsvogels. Ook de nestvlotjes van de zwarte sterns in een plas langs de Linge bij Kedichem vallen onder ons beheer. En daarbij nog op enkele plekken de zangvogelnestkastjes. In de volgende *Domphoorn* hopen we uitgebreid verslag te doen van de resultaten.

Voorlopige resultaten 2024

Het aantal uitgevlogen jonge vogels wisselt elk jaar. Dit jaar boekten de vogels redelijke resultaten.

Al ging het bij de zwarte sterns in de Linge helemaal mis. Oorzaken zijn ons niet bekend! Tot nu toe tellen we ongeveer 30 uitgevlogen steenuiltjes en even zoveel kerkuiltjes. Van de ijsvogels hebben we geen cijfers, maar ze hebben ongetwijfeld een goed broedseizoen gehad, gezien de dagelijkse waarnemingen van deze kleurrijke vogels. Bij de diverse zangvogelnestkastjes zien we bij het schoonmaken of er met succes in gebroed is, al weten we dan niet de exacte aantallen.

Op dinsdag 12 november maakten we een rondje door het zuidelijke deel van de Vijfheerenlanden. In totaal zagen we zeven keer een kerkuil en drie keer een steenuil. Ook vonden we enkele honderden braakballen, en die worden door ons weer gebruikt voor schoolklassen en e.d.

We ontdekten in enkele nestkasten van steenuilen de scharen van Amerikaanse zoetwaterkreeften en een uitgedroogde kikker.

Nestkastenschoonmaak

Het hangt in onze streek vol met nestkasten voor zangvogels. Deze kastjes dienen ook jaarlijks geschoond te worden. Ook is het repareren van belang, we zien nogal eens nestkastjes hangen zonder dak of met andere gebreken. Het is duidelijk dat die geen succesvol vogelpaar krijgen te huisvesten.

Wat ook opvalt in het openbaar groen, is dat er veel nestkastjes hangen op plaatsen waar geen vogels gaan broeden. Het is er te open, te druk, geen beschutting enzovoort.

In de Natuurtuin op Varsseveld (Leerdam) hangen inmiddels meerdere bosuilenkasten waar alleen met een hoogwerker onderhoud gepleegd kan worden. Jammer van het geld! Uilen, bijvoorbeeld, maken zelf geen nest, verzamelen geen nestmateriaal. Daarom leggen wij altijd een laagje houtkrullen in deze kasten. Doe je dat niet, dan gaan ze er zeker niet in broeden.

Nieuwe nestkastlocaties

Elk seizoen vallen er gebruikte nestlocaties af... mensen gaan verhuizen en de nieuwe bewoners houden niet van uilen op het erf. Wij doen ons uiterste best om weer nieuwe adressen te vinden.

Nu is het ons opgevallen dat er met name in de omgeving van de Zouwendijk en polder Achthoven weinig ons bekende broedgevallen zijn. Daarom een .....

Oproep

Graag horen we van bestaande broedgevallen bij particulieren of in het openbare gebied. Ook als er mensen zijn die geregeld uilen horen of zien, willen we dat heel graag weten. En dode exemplaren kunt u ook melden.

Graag komen we in contact met mensen die een nestkast willen laten plaatsen. Ook als er bezwaren zijn tegen bestaande nestlocaties, kunnen we wellicht een rol spelen door een nestkast te verplaatsen o.i.d., uiteraard buiten het broedseizoen om. We geven waar nodig tips om 'overlast' te beperken.

Nestkastenverkoop

Al jarenlang maken en verkopen we allerlei nestkasten. In de Schaapskooi zijn ze verkrijgbaar. Steeds wordt er gezocht naar nieuwe modellen en materialen.

En tenslotte

De wintertijd staat voor de deur. Veel mensen beleven ongekend plezier met het voeren van de tuinvogels. En ergeren zich aan de loerende viervoeters van buurtbewoners. Er worden zo jaarlijks miljoenen vogeltjes gepakt. Bekijk eens de website huiskatthuiskat.nl. In de Kerstvakantie organiseren we voor de jeugd enkele activiteiten rond vogels in de winter. Ouders en grootouders zijn dan welkom met hun grut. Geef u tijdig op, zie daarvoor elders in deze Domphoorn.

BOUWPROJECTEN VAN DE NESTKASTENWERK GROEP

Arie Versluis, foto's Henk Looij

Door de samenvoeging van Leerdam, Vianen en Zederik ontstond per 1 januari 2019 een nieuwe, veel grotere gemeente met de naam Vijfheerenlanden. Nu, bijna 6 jaar later, hebben wij als vereniging kennis kunnen maken met meerdere afdelingen van deze nieuwe gemeente. De Schaapskooi wordt regelmatig van ons gehuurd voor vergaderingen en bijeenkomsten, ook door het Team Duurzaamheid. Binnen de nieuwe organisatie is een belangrijke rol weggelegd voor dit team, een van de doelstellingen van het team is het realiseren van een groenere leefomgeving met daarin meer biodiversiteit. Juist met dit team hebben wij het meest contact. Ons bestuur en specialisten binnen onze vereniging worden door hen wel om advies gevraagd, ook worden zij soms al in een vroeg stadium betrokken bij de planning van projecten binnen onze gemeente.

Onze nestkastengroep heeft als doelstelling het plaatsen, onderhouden en monitoren van nestkasten. De benodigde nestkasten worden door deze groep zelf gebouwd en om de onkosten te drukken worden ook nestkasten verkocht. Deze werkgroep kwam ook al snel met Team Duurzaamheid van de gemeente in contact en leverde al enkele keren nestkasten om weg te hangen in het gemeentelijk groen. Maar dit team deed meer, voor insecten werden her en der in de gemeente grote insectenhôtels, maar ook veel kleine insectenkastjes geplaatst. Verder was er een vleermuisproject waaraan ook particulieren mee konden doen, zij die mee wilden werken en op een geschikte locatie woonden kregen een vleermuisenkast die voor hen ook werd opgehangen. Maar Team Duurzaamheid wilde ook meer ondersteuning bieden aan de vogelstand in onze gemeente en samen met ons werd hiervoor in 2023 een project opgezet. Na uitvoerig overleg over aantallen en soorten werd afgesproken dat Gemeente

Vijfheerenlanden 750 nestkasten gratis beschikbaar ging stellen aan eigen inwoners. Onze bijdrage zou zijn het maken en leveren van deze kasten in een vijftal soorten zoals bijvoorbeeld mezenkastjes maar o.a. ook kastjes voor boomkruipers. We konden aan de slag.

Er werd door de nestkastbouwers gerekend en getekend, er werden materialen besteld en de tent achter De Schaapskooi werd ingericht als tijdelijke timmerfabriek. De taken werden verdeeld, zo waren er mensen die alle onderdelen zaagden, mensen die alle gaten en gaatjes boorden, mensen die alles in elkaar gingen zetten en tot slot was er iemand die op elk nestkasje een naamplaatje van onze vereniging vastmaakte. Tijdens deze operatie kregen we nog aanvragen van twee bedrijven binnen voor levering van ieder 50 nestkasten in meerdere soorten. En omdat men nu eenmaal toch lekker bezig was werd besloten onze eigen voorraad nestkasten dan ook weer eens flink aan te vullen. In vier weken tijd werden door onze noeste werkers bijna 1000 nestkasten gefabriceerd.

Zaterdag 2 maart 2024 vanaf 10 uur konden inwoners van Vijfheerenlanden op 1 van de 4 ophaalpunten een gratis nestkastje komen ophalen. Behalve bij de drie gemeentewerven kon dat ook bij ons. Het liep gelijk storm, maar gelukkig hadden wij hulp van wethouder Teus Meijdam en een gemeentelijk ambtenaar. Rond het middaguur was op alle locaties de voorraad nestkasten vergeven, een enorm succes. Na afloop aten we in de kantine van gemeentewerk Leerdam een broodje en evalueerden wij de gezamenlijke actie.

Er werd meteen ook over een vervolg gedacht en over de doelgroep was men het snel eens, dat moest de egel zijn. Natuurmonumenten was immers juist een initiatief gestart om de verontrustende achteruitgang van deze sympathieke beestjes onder de aandacht te

brengen. Hoewel over de details nog moest worden nagedacht, werd het doel bepaald en de datum vastgezet, 28 september worden tijdens de Open Dag bij De Schaapskooi egelkasten uitgereikt aan inwoners van Vijfheerenlanden. Dit alles om de egelstand in Vijfheerenlanden te ondersteunen en liefst te laten groeien.

Hoewel onze nestkastbouwers geen ervaring hebben met egelkasten, is men direct weer enthousiast. Op internet wordt gezocht naar informatie en bouwtekeningen, inmiddels heeft Team Duurzaamheid een plan uitgewerkt. De gemeente wil graag 130 egelkasten door ons laten bouwen waarvan er 1 bestemd zal zijn voor elke school in VHL. De timmerfabriek wordt weer ingericht en ruim voor 28 september staan de egelkasten mooi op stapel klaar in de tent, klaar om opgehaald te worden. Deze keer moesten mensen inschrijven om in aanmerking te komen voor een gratis egelkast, na publicatie in Het Kontakt was de lijst in enkele dagen vol geschreven.

Op de Open Dag zelf gaf het extra reuring met alle mensen die hun egelkast kwamen ophalen en gelijk ook maar even bij ons rondkeken, er was tenslotte genoeg te zien. De eerste egelkast werd door wethouder Joop van Montfoort uitgereikt aan mevr. Keijzer, daarna konden mensen hun vooraf bestelde egelkast in ontvangst nemen van Team Duurzaamheid. Hierbij kregen zij ook een instructieformulier en tips over hoe zij egels de winter door kunnen helpen.

Ook deze actie was een succes en weer wordt over een vervolgactie gedacht, wat dat moet gaan worden is nu nog niet bekend. Vanaf hier danken wij Team Duurzaamheid van Gemeente Vijfheerenlanden voor de prettige samenwerking.

Nu half november, ben ik al enkele malen gebeld door mensen die alsnog een egelkast willen hebben. Daarom maken we weer een kleine serie, vanaf december zijn deze in De Schaapskooi te koop. Bij aankoop en plaatsing ondersteunt u onze vereniging en helpt u een egel wellicht aan een goed winterverblijf.

VRIJWILLIGERS OPEN DAG BEDANKT!

Henk Looij, foto's Daan van der Vliet

(en Chris Kramer)

Zaterdag 28 september was een fantastische dag voor de Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden. Grote belangstelling voor alle activiteiten die georganiseerd waren.

De egelkastenuitreiking door medewerkers van gemeente Vijfheerenlanden in samenwerking met onze medewerkers zorgde voor een positieve 'boost' op het terrein.

Prachtig gemaakte kasten die hun plaats gaan vinden in honderd tuinen en dertig schoolpleinen in onze gemeente. Wachtend op egels die de winter daar comfortabel gaan doorbrengen.

Veel zon die zaterdag, met veel zonnige en gezellige momenten tussen bezoekers, heel veel enthousiaste kinderen die zich uitstekend vermaakten met wat ook voor hen georganiseerd was. De foto's van Daan van der Vliet geven een mooie impressie van wat er plaatsvond.

Zonder de inzet van veel eigen vrijwilligers en mensen van buiten kan zo'n dag niet plaatsvinden. Daarom bedanken wij als bestuur **heel hartelijk**:

... de egelkastenbouwers, gemeente Vijfheerenlanden en hun medewerkers, fotografen, appeltaartbakker, pannenkoekenbakker, verkeerregelaars, Boazbank Vianen met de uitgereikte elektrische stokzaag, Dierenambulancemedewerkers, slootjesvissenbegeleider, vijf egels die hun vrijheid weer terugkregen, de bevrijde zwaan, boekenverkoper, pijl- en boogmakerartiesten, mooie taferversieringsmaker, leverancier pompoenen, Waardlanden, de grasmaaiër (niet de machine), Heerlijkheid Vijfheerenlanden-standhouders, de ondertekenaars van het nieuwe samenwerkingsverband, Scouting Hagemans Leerdam, alle scouts, alle wilgenknottenbegeleiders, de wilgenvelechtschermbegeleiders, heel veel cateringhelpers (koffieschenkers, broodjessmeeders, verkopers), groene winkelbeheerder, de paddestoeltafelcreators, de bijenman, de sapmakers en draaiers, het Natuur-FotografenGilde, onze nieuwe beesten (dat zij zich hebben willen laten opzetten: eend, boommarter, bever, otter), NVW-educatiegroepmedewerkers, vogelwerkgroep, fruitsoortenvoorlichters, de vooraf- en achterafschoonmakers, fruitsorteerders, fruitverkopers, brooddeegmakers, brooddeegbakbegeleiders, parkeerterrein Boer Bas, appelschiller, de van tevoren-klaarzetters, de 'info'-man, geluidsboxaansluiter, kopieerder, kabouterpaduizetter, de wethouder, de appel- en perenplukkers, PR-mensen, plantenwerkgroep, bestuursleden, Zuid-Hollands Landschap, en alle vrijwilligers die anoniem willen blijven. Vast nog iemand vergeten.

VOGELCURSUS 2025

Na een aantal jaren met een Vogelcursus in het voorjaar, gaan we ook komend jaar er weer een organiseren. Wie meer wil lezen over de ervaringen van de deelnemers, kan hiervoor terecht in *De Dompfoorn* van maart, juni en september 2024. Ze zijn ook allemaal op de website te vinden.

Ziet u ook zo vaak vogels in de tuin of tijdens een wandeling door de natuur? En denkt u dan: hoe zou dat vogeltje heten? Volg dan onze vogelcursus!!!

In vier avonden leren we u de meest voorkomende Nederlandse vogelsoorten herkennen. Denk aan onderwerpen als tuinvogels en vogels van stad en land, wintergasten, uilen, weidevogels, zangvogels en moerasvogels, sterns en vogels van open water in het binnenland. Ook leert u allerlei wetenswaardigheden over onderwerpen als 'vogeltrek' en 'balts en broeden' of doen we een leerzame quiz over de zojuist geleerde vogelsoorten.

Cursusleider: Hans de Braal

De cursusavonden worden gehouden in De Schaapskooi en zijn telkens op dinsdagavonden, aanvang 20 uur. Ze duren tot ongeveer 21:30 uur. De excursies houden we op zaterdagochtenden, meestal van 9 – 12 uur. Soms is er vooraf een extra vroege vogelexcursie vanaf 6 uur.

Cursusavonden	Excursies
Dinsdagen 20 uur	Zaterdag 9-12 uur
18 februari	22 februari en 8 maart
18 maart	22 maart, 5 april en 19 april
22 april	26 april en 3 mei
20 mei	24 mei

De excursies zullen geleid worden door leden van de Vogelwerkgroep. We bezoeken steeds een vogelrijk gebied in onze streek.

Het gebruik van een praktische vogelgids wordt aanbevolen. Als u nog geen gids hebt, de Zakgids Vogels van Nederland, uitgave KNNV is zeer geschikt en is in de Groene Winkel te koop.

Kosten van de cursus: Leden € 25.00 en niet leden € 45.00 (inclusief lidmaatschap 2025) voor de 4 avonden, inclusief twee keer koffie of thee. Alle excursies zijn inbegrepen.

Wilt u meer informatie of wilt u zich al voorlopig aanmelden?

Dat kan met het aanmeldingsformulier op onze website www.natuurcentrum5hl.nl

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter Mw. Chr. Hendriksen
 Secretaris Dhr. F. Broekhof 06 - 40253059
 Penningmeester Mw. A. van Zijl-Bogerd 0345 - 641416

Voor spoedgevallen kunt u de leden van het bestuur bellen.

Voor algemene zaken graag een bericht naar het postadres:

Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden
 Overboeicop 15 4145 NN Schoonrewoerd
 www.natuurcentrum5hl.nl
 e-mail: info@natuurcentrum5hl.nl

OVERIGE BESTUURSLEDEN

Mw. A. Eleveld 06 - 40714947
 Dhr. C. Gielis
 Dhr. D. Kerkhof 06 - 51042553
 Dhr. H. Looij 06 - 19148032

ERELEDEN

Dhr. S.H. Bakker Dhr. P.J.J. Solleveld
 Dhr. P.C. Bogerd Dhr. A. Versluis
 Dhr. B. de Groot Dhr. J. Vink
 Dhr. H. de Labije Dhr. G. Zijderveld
 Dhr. R. Ponsen

LEDENADMINISTRATIE: info@natuurcentrum5hl.nl

De minimumcontributie is per kalenderjaar:

Jeugdleden € 7,50
 Leden € 20,00

Voor vragen over uw contributie kunt u bellen met de penningmeester, 06-40714947.

Het rekeningnummer voor contributiebetalingen is NL 57 RABO 0301 9643 94 t.n.v. Penningmeester Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden te Vianen.

WERKGROEPEN

EXCURSIES	B. de Groot	bdegroot4@icloud.com	06-40339872
VOGELS	Koos Maat	koosmaat@solcon.nl	06-27236372
AMFIBIEËN	Henk Looij	info@natuurcentrum5hl.nl	06-19148032
PLANTEN	D. den Ottelander	ddenottelander@gmail.com	06-30732786
NESTKASTEN	P. Solleveld	Korte Kerkstraat 25 4132 BJ Vianen	0347-322307
FRUIT- EN SAPVERKOOP	A. Versluis	anv@kpnmail.nl	06-12242698
LANDSCHAPSBEHEER	Johan Stevens		0345-616883
MILIEU & RUIMTELIJKE ORDENING		info@natuurcentrum5hl.nl	
GROENE WINKEL	Etta Eleveld	aeleveld@kpnmail.nl	06-40714947
JEUGDACTIVITEITEN	Chr. Kramer	chr.kramer@outlook.com	0345-619684
DIERENAMBULANCE			06-51111290
VOGELWAARNEMINGEN	https://vijfheerenlanden.waarneming.nl/		
WEBSITE-BEHEERDER	Henk Looij	henklooi@ziggo.nl	06-19148032
REDACTIE	Dick Kerkhof	dkerkhof@xs4all.nl	06-51042553
NATUURCENTRUM DE SCHAAPSKOOI	Overboeicop 15 Schoonrewoerd	anv@kpnmail.nl	06-12242698
SECRETARIAAT		info@natuurcentrum5hl.nl	

De Schaapskooi is het natuurcentrum van Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden. Adres: Overboeicop 15, 4145 NN SCHOONREWOERD. Telefoon: 0345 - 641201. De Schaapskooi is geopend donderdag 19.00 - 23.00 uur, zaterdag 10.00 - 16.00 uur en (alleen in de zomermaanden) zondag 13.00 - 16.00 uur. Voor overige openingstijden, zie de website www.natuurcentrum5hl.nl
 Ons bankrekeningnummer is NL 57 RABO 0301 9643 94.

De Natuur en Vogelwacht 'De Vijfheerenlanden' stelt zich ten doel de belangstelling voor de natuur- en dit in de ruimste zin van het woord- te bevorderen.

Zij wil dit bereiken door:

- Het organiseren van excursies en tentoonstellingen.
- Het houden van lezingen en voorlichtingsavonden.
- Het publiceren in de pers.
- Het stichten van weidevogelreservaten.
- Het stichten van natuurreservaten.
- Het bestuderen en begeleiden van bestemmingsplannen.
- Het plaatsen en onderhouden van nestkasten.
- Het voederen van vogels in de winter.
- Het uitoefenen van controles op de naleving van de vogel- en natuurbescherming wet.
- Het signaleren van aantastingen van de natuur en milieu, in het algemeen, en het voeren van acties hiertegen.
- Het steunen en propaganderen voor verenigingen die natuur- en milieubehoud beogen.
- Het bevorderen van aanplant en onderhoud van knotwilgen.
- Het geven van cursussen.

Opricht 26 april 1966 en goedgekeurd bij Koninklijk Besluit d.d. 18 december 1974 nr.: 85.
Ingeschreven in het Verenigings-register nr.: 40321254 bij de Kamer van Koophandel te Utrecht. Per 1 januari 2009 heeft de vereniging de status van ANBI.

ISSN: 2213-395X